

საპოლიტიკო, სამედიუმო და სალიბერატურო ნახაბშიანი ზაზათი: ზაგოდის უძველესი ქიჩა დღეს

№ 13 მ ა რ ტ ი 22 1898 წ. № 13

შინაარსი: ევროპაში ნ. უორდანიასი. — სხვა-და სხვა ამბავი. — წერილი ქუთაისიდან ისა — სა. — ქართული საღამო ოჯახში გ. — ისა. — პირველი სივარული ლექსი. — დ. თომასეილისა — საზოგადო საქმე ჩვენში ვალენტინისა — ოჭურგეთის წარმოადგენელთა ყრბა და ჩემი კანდიდატურა ი. კაკაბაძისა. — წერილი მისკოვიდან ა. — ქესი. — მახლობლოგრაფია ყარაისისა. — დედოფალთა ციხე (დასასრული) ოღ — დასა. — ფაქმა მოთხრობა გ. დევილიასა — წერილი რედაქციის მიმართ ალ. მარინაშვილისა — უცხო სიყვება ახსნა და შეცდომის გასწორება.

რედაქციის ადრესი: არტილერიის ქუჩა კადეტის კორპუსის გვერდითი სარეო ოთახში მოსკოვის.

ცალკე ნომერი ღირს 15 კ.

ე ვ რ თ პ ა შ ი.

დასავლეთ ევროპის პოლიტიკური ცხოვრება ამჟამად ნებულა ერთ საერთო საძირკველზე: აქ თითქმის ხალხია აღიარებული სრული წლივანით და მოწოდებულია ქვეყნის მმართველთა. ამას ის ორ ნაი-რათ ასრულებს: არაპირდაპირ ე. ი. წარმომადგენელთა საშუალებით, რომელთა ორგანო პარლამენტი, და პირდაპირ ე. ი. პრესის და ყრილობების საშუალებით, რის ფარგალი არავისაგან შეზღუდული არ არის. თანახმად იმისა თუ როგორ იცვლება ხალხის მდგომარეობა და აზროვნება, იცვლება ისე ეს მისი სურვილის გამოთხატველი ორგანოები და მასთან ერთად იცვლება სახელმწიფოს მთელი საშინაო და საგარეო განწყობილება. ეს უკანასკნელი გაცილებით უფრო ცხადი, ადვილი დასანახავი და თვალ-საჩინოა ვინც პირველი, და აი როცა რაიმე პროცესი ან სკანდალი ქვეყანას ახრიალებს და ააყვანებს, მისი ამბროუნებელი ჩაღბი, მისი მომავლინებელი მიზეზი შეუმჩნეველი და ბნელით მოცული რჩება. აშკარაა,

აქ რაღაც ორმა რყევა ხდება ცხოვრების სიღრმეში და ეს ცხოვრების ზედაპირზე ასე თუ ისე აღიბეჭდება, ამისათვის, ევროპის ზედაპირის გასაგებათ საჭიროა მისი ქვედაპირი, მისი დედა-ძარღვი იყოს გავებული და გათვალისწინებული. ამ უკანასკნელ ერთ თემაში ევროპის შინაგან მიმდინარეობაში ისეთი მიმართულება მიიღო, რომ, უცქველია, ახლო მომავალში მოწამე ვიქნებით ღრმა პოლიტიკური ცვლილების და სახელმწიფო წყობილების გადასხეფერების. ინგლისელი, ფრანგი და ნემეცები — აი ვინ პირველობს დღეს ევროპაში და ვისი საფალი გზა იპყრობს ქვეყნის ყურადღებას.

ინგლისი ეს ის ქვეყანაა, სადაც ყოველივე წარმოებს ნელა მარა საფუძვლიანად და მკვიდრად. მას შემდეგ რაც ინგლისის ხალხმა კონსერვატიული სამინისტრო მოაგლინა, ამჩრველთ შერცხვით ამოჩრეულელების და ყოველ ღონის ძიებას ხმარობენ კერძო-კერძო არჩევნებზე მათი მზავესა კანდიდატები გააშავონ. ეს ასეთი საზოგადო მიდრეკილება ამ თვის სამს ლონდონის საბჭოს არჩევით დაგვირგინდა. ვინ

ბ. მარკისი ს. ს. ს. ს. ს.

უნდა განავოს ლონდონი? როგორ უნდა იხარჯოს ქალაქის მილიონები მოქალაქეთა საკეთილ დღეოთ? აი ამ სარბიელზე გამოვრდა ორი პარტია. ზომიერნი და მიწინავენი. პირველთა აზრით ქალაქის ყოველივე დღეი საქმეები იჯარით უნდა გაიყოს ეკრძა კაპიტალისტებზე და არა თითონ ქალაქმა იტვირთოს მათი გაკეთება. შვირდულას ქალაქის ეკონომიური მოქმედება და, სამაგიეროთ, გაუფართოვდეს კერძო პირთა თაოსნობა, მოწინავეთა პროგრამა დამყარებულია სულ წინააღმდეგ დედა-აზრზე, ქალაქის საქმეები თითონ ქალაქმა უნდა გააკეთოს: წყალი, განათება, მიმოსვლა, მუშათა სადგომები და სხ. საბჭომ უნდა იღვას თავის თავზეო. ამას უწოდებს მუნიციპალური (საქალაქო) სოციალიზმი. 1894 წლის არჩევანზე დამარცხდა ეს პროგრამა, გამარჯვებს ზომიერნი. ხოლო წელს (8 მარტს) დამარცხდნენ ზომიერნი და გამარჯვდა „მუნიციპალური სოციალიზმმა“. მარა ეს გამარჯვება იყო იმდენ დროს საშინელი დამარცხება ინგლისის სამინისტროსი, ვინაიდან საარჩევნო ბრძოლაში თვით მინისტრები ღებულობდნენ მონაწილეობას და ზომიერთა სასარგებლოთ აკტივაციას ეწეოდნენ. მუშათა უბნებმა აირჩია 73 მოწინავე, ხოლო შეძლებულ უბნებმა 49 ზომიერი და კიდევაც მორთეს ყერილი workman-council—მუშათა საბჭოეო და მხოლოთ იმედოდებდნენ იმით რომ ინგლისელი მუშა „კეთლ-კონიერებას“ გამოიჩინეს და სახიფათო გზას ატყდებო! ასე თუ ისე ლონდონის ხალხმა შეიცვალა თავისი აზრი და მით კონსერვატულ სამინისტროს მომავალ არჩევნებზე დამხობას უქადის; სწორეთ ამას გრძნობს სოლისბურისი კაბინეტი, როცა თავისი ახალი კანონ-პროექტებით ქვეყანას აშტეტებს. მის მიერ წარმოდგენილმა ირლანდიის ადგილობრივი თვით მართველობის პროექტმა გააოცა არა მარტო ინგლისელი, არამედ ირლანდიელიც. პროექტის ძალით ყოველივე ადგილობრივი საქმეებს განაგებს ხალხის მიერ არჩეული საბჭო. საბჭო სამ ნაირია: საგუბერნიო, სამაზრო და სასოფლო. ამხუე უკეთესს ვერც ირლანდიის პარლამენტი გამოიგონებდა!

აქედან აშკარაა, თუ რამდენათ შეცვლილა ინგლისის შინაური ცხოვრება ამ უქანასკნელ ხანებში. ეს ცვლილება ერთიანათ დემოკრატიული ხასიათისაა. ასეთსავე რყევას და რღვევას ენედათ საფრანგეთში. ზოლას პროცესი იყო მხოლოთ ერთი პარტია შედგები იმ დღი მუშაობის, რომელიც კაი ხანია იქ წარმოებს. რესპუბლიკის მტრებმა აშკარა წინააღმდეგობის იარაღი დაჰყარეს და დაადგენ ახალ, ვითომ და შერიგებულს. მათი მიზანია რესპუბლიკას დაეპატრონონ და ერთი ის გააუქმონ. ამის მისაღწევათ კი საქირაა

ხალხის გულის მოგება და მასში ნდობის მოპოვება. და აი ლევის მოყვარე კურციკალები მხედრობის, ომის და სსხლის ღერის მორტფიალით გადაიბრუნენ. ისინი სიმბოლოა საწმენუნებში უფრო ადვილათ დაეკუანდებიან, ვინემ ერთ რომელიმე ღენერლის თვისებაში. აი რას წერს ერთ კურციკალურ სასწავლებელში ნაწყობი ვაზ. Siècle-ში: „სასწავლებელში ჩვენ ღმერთზე ათ მინუტს გვესაუბრებოდნენ, ხოლო სამშობლოზე, ომის სიწმინდებზე, გერმანიის მძულვარებაზე კი ერთ საათს. მივლი აღზრდა მიზარბული იყო იმისკენ, რომ შეგვიღვებო, სამხედრო ლტოლვილებით გამსჭვალულნი, ოციკრებათ წასულიყვენ. ისინი მათ ასწავლიდნენ ფე-ქვეშ გათილესა. შეგზარალების, თავისუფლების და სხვა ამისთანების, ძალის და უფროსობის წინაშე კი მუხლის მოღრეკას“... ცხადია, მხედრობის მეთაურობა და მისი საშუალებით მიზანის განხორციელება—აი კურციკალთა მისწრაფება. და ეს რომ მათ ჩამოღრეკიმიტ მიადწიეს—ხოლას პროცესმა დაგვანახვა. სამაგიეროთ, მეორე ალბანას ძლიერდება ამის მოწინააღმდეგე მიღრეკილება. კურციკალურ და ბურჟუაზიულ მღელვარებას წინ უხებდება დემოკრატიული და სოციალისტური მღელვარება. პარტიის თაეთ სოციალისტის ნეარის არჩევა (ამ თვეში) აშკარათ მოწმობს საფრანგეთის დედაქალაქის ერთიანათ გადასხეაფერებას. ხოლო აპრილში დანიშნული პარლამენტის განახლება დაგვანახებს საფრანგეთში მხედრობა უნდა უფროსობდეს თუ მოქალაქეობა, რეაქცია თუ წინაშეღვებობა.

რეაქცია თუ წინაშეღვებობა—აი რა ისმის დღეს გერმანიაშიც. მთავრობის მიერ წარდგენილი კანონ-პროექტმა (საოპრა ხომალდთა გამარჯვების შესახებ) ერთიანათ აუჩია დაფთარი პოლიტიკურ პარტიებს. მიეცეთ მთავრობას ახალი მილიონები! გაიძახიან კაპიტალისტები და მემამულენი. ვეტი არც ერთი სალდათი და არც ერთი გროში! ქუხს მუშათა პარტია. მარა პირველთ მიემხრო მუდამ ოპოზიციაში მდგომი ცენტრის პარტია და გაათვრებს პროექტი. ვინ არის ეს ცენტრი? ის არის წვრილ მესაკეთორეთა წარმომადგენელი და კათოლიკეთა უფლებების დამცველი. ამ ახალ პროექტს ახალი გადასახადი მოჰყვება და წვრილ ხალხს კისერზე დააწვება. ცენტრმა, მამასადამე, ვერ დაიცვა თავის ამრჩევეთა ინტერესი და ესერიც იძულებული გახდა სხვა პარტიებთან ეთა შეერეებობა. აი ამის შაშმა დაჰყო ცენტრი და სხვადასხვა გზაზე გაჰაქანა. მათ ერთა გაზეთი წერს: „განსაკუთრებით ცენტრის ის ნაწილი ეწინააღმდეგება მთავრობის მოთხოვნილებას, რომელიც სამხრეთ-გერმანიიდან არის. ეს შესაფერ ნაყოფს გამოიღვებს მომავალ არჩევნებზე. მამ როგორ შეიძლე

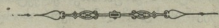
ბა მთელი პარტია არ დაქსაქსოს ღ აპომრჩეველთა წინაშე დანაწილებულ-დაუღლებული არ წარდგეს?... დიხაჯ არ შეიძლება და მოსილოდენელს ოდესმე ძლიერი ცენტრი უღლურათ ქვეული უჟანგ დაბრუნდეს. ასეთსავე არეულ-დარეულ მდგომარეობაშია კაპიტალისტთა წარმომადგენელინი — ნაციონალ-ლიბერალები. ესენი შეუერთდენ მემამულეთ (კონსერვატორთ) და აფრიალეს უჟან დახვეის დროშა. Sammlung — თავის მოყრა — დაიღრიალეს ამათ და მერე ეს წინააღმდეგე? აი როგორ ახასიათებს ამათ ერთი ბერლინელი გახეთი: „სოფლის და ქალაქის უფროსები, გლეხთა და პროლეტარათა ბატონები, ყოველნაირი თავისუფლების მდგენელი და მუშათა დაუძინებელი მტერი შეერთდენ! მათი მიზანია არა მარტო მეტის მოგება, არა მარტო უმოსოების გავრცელება, არამედ მუშათა პოლიტიკური უფლებების გაქცევა და ზოგილში ჩაჭერა. მათი ლტოლილებაა დიდი ბაჭები, პურის გაძვირება, მხედრობის გაუფროსება, შეძლებულთ შეწევა და შეუძლიათ დაწევა, ყრილობის და შეერთების უფლების შეზღუდვა, მუშათა მფარველობის წინააღმდეგობა, პრესის დამორკვა — ერთი სიტყვით რვა-ქილა ყოველგან, ყოველნაირ სარბილზე“. აი თვის ბრძანებულად ეს ახალი მოკაშირები, აი რისთვის იბრძვიან ისინი. ასეთ თვე აშვებულ მოქმედებამ მართლ-მორწმუნე ლიბერალთა და დემოკრატთა მხრით წინააღმდეგობა გამოიწვია. Sammlung gegen Sammlung — ერთობა ერთობის წინააღმდეგო, დაწერეს ამათ თავის დროშაზე. აშკარაა, ლიბერალები, ისე როგორც ცენტრი, ამოვილდენ, დაქუცმავდენ და მით ადვილი დასამარცხებელი შეიქმნენ ძლიერი მუშათა პარტიის მიერ. აი როგორ აირ-დაირია გერმანიის პოლიტიკური პარტიები! აი რაწაირ საკოდავ მდგომარეობაში ჩაყვიდენ ეს სახელმწიფოს ხელმძღვანელინი! ამათ ანგარიშს ზაუჟლის არჩენები გაასწორებს!

ავსტრია? მო, მართლ, ეს მრავალ ტანჯული ავსტრია! ეს ნაბილობის გოღოლაია, სადაც ერთი მეორის აღარავის ესმის. ავსტრიის წინათ შერგე — ავსტრიის ყოველ გვარი არეც-დარევის წყაროა. ნემეცი, ჩეხელი, პოლონელი, სლოვანელი, იტალიელი — ყველა ერთმანეთს ედავება და ყველა მოთქვამს გვედგებინაო. ეს ახირებულთი კვანძი ვითომ ბადენში გახსნა თავისი განკარგულებით, ბოჰემიაში უთუოთ ყველამ ჩეხურათ ილაპარაკოსო. ამ განკარგულებას თან ვადაყვა სამინისტრო. ამავე განკარგულებამ დასცა მისი მემკვიდრე გაუშის კაბინეტი. გაუში სამ თვეს მეთაურობდა ავსტრიას მხოლოდ იმიტომ, რომ არაფერი არ გაეკეთებია, მან თავი ისახელა იმით რომ ჰამლეტის როლს ასრულებდა, მუდამ ორჭოფობაში, მუდამ ყოყმანში და ლაპარაკში გაატარა თავისი სიცოცხლე. გაუშის

კაბინეტი შესანიშნავი განხორციელება უძღლურების, უმოქმედობის და უფენერგობის. მან ყველა პარტიას შეძალდა თავი და ერთ შეწინააღმდეგე კიდევაც გამოაკლდა: მშვიდობით, მიედგინაო. მის ნანგრევებზე აშენდა გრუე ტუნის სამინისტრო. პატივცემული გრაფი ძალიან ადვილ გზას დაადგა. მან ყველა პარტიიდან (გარდა მუშათა პარტიისა რასაკვირველია) აიყვანა თითო თანაშემწე და მინისტრობის პორტფელი უბოძა. ამით ვითომ უმრავლესობა შეიძინა თავი ისტაგში. მერე რა ნაირ ხალხს არ მოუყრია ოცი ტუნის კაბინეტი? ჩეხელი, ნემეცი, პოლონელი, ფეოდალი, კლერიკალი, ლიბერალი — ერთი სიტყვით ეს ყოველგვარი მიმართულების და ერთგობის კრებულია. ასეთი სამავალითა შეზავება მეორეც არ იცის ეგრძაშ. და მერე? მერე ის რომ ერთი აღმა მიწევა, მეორე დღეა, არავითარი შემანართებელი კეშირი არ არსებობს მათ შორის, გარდა იმისა რომ ყველა მინისტრებია. რასაც ერთი მოინდომებს მეორე უარს ჰყოფს და ასე სხვებთან საზრძოლეგლათ მოწოდებული კაბინეტი იძულებული იქნება თავის თავს ებრძოლოს. საით არის აქედან გასავალი? — ამას მომავალი დაგვანახებს...

ასეთია ევროპის მოწინავე ერთა დღევანდელი მდგომარეობა, ასეთია მათი სავალი გზა...

ნ. ჟორდანა.

სხვა-და-სხვა ამბავი.

საუბრანგეთის კაპიტალისტების ერთი ამხანაგობის წარმომადგენელს მემამულე პოლტარაკისთან მოლაპარაკება დაუწვია მისი მამულების იჯარით აღების შესახებ. ამ ამხანაგობას განუხზახავს ელექტრონის რკინის გზა გაყვანოს გოლოვიჩის პროსპექტიდან მამადიეთის მთის მწვერულამდის, სადაც ამხანაგობა საუბრაყო დავილებს და სასერინო ბაღების გაყეთებას აპირებს. ამ საქმის თაობაზე ამხანაგობის წარმომადგენელინი ახლა მომავალში შეუამდგომლობას დაიწყებენ ქალაქის თეთმართველობის წინაშე.

ერთი მეტათ საყურადღებო ამბავი მოაკვირანადღებამ: 15 მარტს მოხდა ჩინეთს და რუსეთს შორის ხელშეკრულობა, რომლის ძალითაც რუსეთს გადაეცა 25 წლის ვადით ჩინეთის ნეთისადგურები, პორტ-არტური და ტალინენაი, თავისის მიდამოებით და ზღვით. ამით რუსეთმა ფეხი ჩაბაიჯა ჩინეთის საზღვრებში.

1897 წლის განმავლობაში ქ. თფილისში გარდაცვლილა 3 ათას 779 სული, ანუ ორთა შუა რიცხვით დღეში 11 სული. ყველაზე მეტი გარდაცვლილა მე—IX, VII და V ნაწ. ე. ო. იმ უბნებში, სადაც სისაყუდე-სიღარიბეა თავ-შეფარებული. სიკვდილი და სიღარიბე რომ ერთთა დადნან, ამას ცნობილი ხალხური თქმულებაც კმაჴმობს.

შემდგარა გერმანულ კაპიტალისტების ამხანაგობა, რომელსაც აზრათა აქვს ნეტყის ექსპლოატაცია დაიწყოთ თფილისის და გორის მაზრაში. ამხანაგობას უკვე დაუწყია მოლაპარაკება ატენის ხეობის მემამულეებთან.

სამთა დეპარტამენტში ლაპარაკი ალუძრავთ იმის შესახებ, რომ გაუმჯობესებულ იქმნას მთაბდნის მაღაროებში მომუშავეთა წამლობა ექიმობა როგორც მიველ რუსეთში, ისე კერძოთ კავკასიაში.

ზიტაგორსკიდან (ჩრდილო კავკასია) სწერენ „ცნობ. თფრქ.“-ს, რომ 1897 წ. მოუსაგლობისაგან ხალხი უტიღურეს მდგომარეობამდის არის მისულიო. შიმშილისაგან ძალოდნე მიხილდმა ორმა მუშა-კაცმა 3 მარტს თავი ჩამოიხრჩოო.

შემხბისა და ბაქოს მაზრის ზოგიერთ ადგილებში ერთი დესეტინა შიწა, რომელიც წინათ 4 მან. იყიდებოდა, დღეს თურმე 250 მანეთათ ფასობს.

წარმოება მრწველობის გასაძლიერებლათ ფინანსთა სამინისტროს ვანუზჩაბავს ელექტრონის რკინის გზა გააყენაოს სუხუმოდან ნოვოროსიისკამდის.

ქ. ოზურგეთის რწმუნებულთა შუამდგომლობის თანახმით სპინაო საქმეთა სამინისტრომ დადგინა შემოღებულ იქმნას გადასახად საქონლის ქირით გადატან-გაღმობაწაზე (вывозный промысел).

კავკასიის მთავარმართებლის საბჭოს შემუშუავებია უმადლეს მთავრობასთან წარსადგნათ კანონპროექტი იმის შესახებ, რომ ამიერ კავკასიაში შეადგინონ პოლიციელთა ახალი რაზმი ანუ პოლიციელთა სტრაჟები (полицейская стража), კანონპროექტს დართული აქვს მოხსენება განსაკუთრებული კომისიისა; კომისიის აზრით აუცილებლათ საჭიროა უკვე არსებულ პოლიციას მიემატოს ახალი რაზმი, რომელიც სრულიად დამკემდებაროს არსებულ პოლიციას. ახალ თანამდებობაზე მიიღებინა უპირატესათ რუსები. პოლიციელთა რაზმში მოსამსახურე არ უნდა ეკუთვნოდეს იმ ადგილის მკვიდრთ, სადაც ისინი მსახუროებენ. პოლიციელი ან სალდათ უნდა იყოს ნამყოფი ან და ზედ მიწვევით უნდა ჰქონდეს შესწავლელი ყველა ის, რასაც ასწავლიან სალდათს. ახალ პოლიციელს თანამდებობის აღსრულების დროს იგი-

ვე უფლებები აქვს მინიჭებული, რაც „სასჯელს“ როცა ის თავის პოსტზე დგას. ჯამაგირები დაენიშნებათ: პოლიციის ინსპექტორს—2,600 მ. და 300 მ საკანცელარიაო ხარჯებისათვის; პოლიციის ოფიცერს—1,200 მ. უფროს ურიადნიკს—600 მ; უმცროს ურიადნიკს 480 მ; უფროს სტრაჟნიკს—360 მ. უმცროს სტრაჟნიკს—300 მ; ობერ-ოფიცერსა და ცენზოსან სტრაჟნიკს 400 მ. თითოს. გარდა ამისა ყველა პოლიციელს მიეცემა სახელმწიფო იარაღი. ხოლო სადგომს, შემასა და ნაეთის აძლევენ ადგილობრივი მცხოვრებნი. უფროსი ურიადნიკი იქნება 122, უმცროსი 244. უფროსი სტრაჟნიკი 1027 და უმცროსი 4,107. პოლიციელთა ახალ რაზმს დაქირდება შესანახათ სულ 2 მილიონ 887 ათას 510 მ. როგორც ხედდეთ, ახალი კანონპროექტის განხორციელება დიდ ძალ ხარჯს ითხოვს.

ბათუმის ქალაქის თეთრმართველობა ახლო მამავლში გამოსცემს 600 ათასი მანეთის ობლიგაციებს. თითო ობლიგაცია იქნება 100, 500 და 1000 მანეთიანი. აქედან შემოსული ფული უნდა დასხარჯოს ბათუმის სხვადასხვა საქიროებაზე. ობლიგაციის მკვიდეელი მიიღებს 5 პროცენტს 381/2 წლის განმავლობაში.

ოზურგეთიდან გეწერენ: გუშინ, 17 მარტს, ბოლოჩინ მდ. კიღურაძემ მოკლა რეგორველით მოხუცებული მდ. ალექსი ჯაში. საქმე აი რაში იყო: ვანის ქედის ეკლესიაზე იყო დიდი ხანი ალექსი ჯაში მღვდლათ, რომელსაც უნდოდა შეიღოსათვის გადაეცა ეს ადგილი. შეიღი ნაკურთხია მაგრამ სასულიერო სასწავლებლიდან არის, კიღურაძე კი სემინარიელია. ის ჩამუშტრა ჯაშს იმ ეკლესიაზე დასაძლია კიდტც, მაგრამ მრეელმა არ ინდომა ახალი მღვდელი. ამიტომ დიდა საჩივრება შეიქნა. კიღურაძეს გუშინ შეხებდრია გზაში ჯაში და „შენდობა მამაო“ უთხრობია. კიღურაძეს უფუენიება, გადმობტარა ცენნიდან, ამოულია რეგორველი და უსერია ერთი, მეორე და ჯაშიც წაქეულა, მარა არ მოხებდრია და ისე ვაქეულა, მერმე გამოკიდებია და მესამეთ მოურტყამს ზურგში უქანიდან ჭ წუუქეცვია, მეოთხეც ჰაერში უსერია (გამარჯვების არიოსო!) და წასული, არ იქნა კაცმა სად, ამბობდრ რომ იმანდ თავი მოიკლიაო, მარა არ ვიცით ნამდვილი. ჯაში მამნივე არ მომკედარა და რალაც საყურადღებო ანდროძი დაუტრავებია მამასახლისის თანდასწრებით.

დღეს საღამოს ბანის დარბაზში დანიშნულია „ახალი მკითხველის“ საზოგადო კრება.

ჩვენ მივიღეთ შემდეგი საინტერესო წიგნი: რა არის სარკე და ხს რისთვის ჰჭრეყენ. თარგმ. ო. გ. — რისა, გამომცმა ო. იმედაშვილისა, ფასი 5 კახ.

წერილი ქუთაისიდან.

მცერელის თხოვნებს ქალაქის სამმართველოში შედგა კრება აქაურ ცეცხლისაგან დამზღვევ საზოგადოებას, რომელმაც განიხილა წარსული წლის ანგარიში. კრებას ჩვეულებრივად გაცილებით მოამეტებელი წევრთა რიცხვი დაესწრო, რაც, რა თქმა უნდა, იმის მარეწებელია, რომ ამ საზოგადოების წევრნი მეტათ დაინტერესებულნი არიან ამ ახალი საქმის ბედ-იღბლთა და მართლაც, როგორც წარსული წლების ანგარიშებიდან ჩანს, ეს მეორე საზოგადოება ქუთაისში (პირველი საერთოერთო ბანკია) რომლის საქმენი წალმართათ მიიმართებიან და ჩვეულებრივი ჩვენებური უთავბოლო საქმიანობის ბედი არ წევიან.

კრებას თავმჯდომარეობდა ამავე საზოგადოების კომიტეტის თავმჯდომარე ბ. მ. ქიქოძე, რომელმაც კრებას დაწვეზისათავე მიმართა საყვედურის სიტყვით, რომ ზოგიერთი ამ საზოგადოების წევრნი სხვა ამ გვარად საზოგადოებათა ავენტობას ასრულებენ და მათ ინტერესებს იცავენო, რაც ჩვენთვის საზიარო არის და ამისათვის კარგი იქნება ასეთმა პირებმა ამ გვარ მოქმედებაზე ხელი აიღონ, ჩვენი საზოგადოების ინტერესებს დაეკარგონ და ჩვენ, შინაურებს, გავემაჯარებოთ წელით.

სხენებულ საზოგადოებას, როგორც მისი ოთხი წლის დასტამბული ანგარიშებიდან ჩანს, გძელი ისტორია არ აქვს და, როგორც გვიჩვენებს ანგარიშები, იგი სულ თან-და-თან იზრდება და წარმატებს განაწე. ავიღოთ თუნდა, მაგ., დაარსების წლის ანგარიში და უქანასყენელ შარშანდელი წლისა. აქედან ვაკობულობთ, რომ 1894 წელში სულ 571,850 მან., დასაზღვევი პრემიები შემოსულა 3181 მან 71 კ. და წევრთა რიცხვი კი 163 ყოფილა. დღეს კი სხენებულ საზოგადოებაში დაზღვეულია 350 სახლი ღირებულებით 1,403,400 მან., დასაზღვევი პრემიების შემოსულა 5284 მან. 35 კ., სათადარიგო თანხა საზოგადოებას ჰქონია 5605 მ. 77 კპ., რომელსაც წელს მიემატება საზოგადოების წასული წლის წმინ და მოგება 3323 მან. 39 კ. და ახლა წევრები ჰყავს საზოგადოებას 306.

როგორც მოხსენებულია საზოგადოების წესდების მეორე მ-ში, მათი მიზანი, ვარა ყველა ამ გვარ საზოგადოებათა მიზნისა, არის შემდეგი: ა) შეამკობოს დასაზღვევი პრემიები და ამით ვახადოს დაზღვევა მოამეტებულთა ხელ მისაწდომათ, ბ) შეადგინოს მინავალში იმდენი სათადარიგო თანხა, რომ მართა მისი მოგებით დაიფაროს ცეცხლისაგან მოხმდარი

ჩვეულებრივი ზარალი და გაათვისუფლოს დამზღვევლები დასაზღვევ ფულისაგან და გ) მოახმაროს სათადარიგო თანხის გარდანივები სხვა ხარჯებს, რომელნიც ხელს შეუწყობენ საერთოერთო დაზღვევის საქმეს. ამ მიზნის შესაწერათ საზოგადოებას დღემდე კიდევ უმოქმედია და ნაყოფიც არა მცირედი გამოულია და, როგორც წევრებმა განაცხადეს, კიდევ უფრო მოამეტებულ ნაყოფს გამოიღებდა, რომ თფილისის სათავად-ანაურთა ბანკის მმართველობას მათთვის ხელი გაუწევინა პოლისების მიღებით. ქუთაისის ცეცხლისაგან დამზღვევ საზოგადოების მმართველობას დაარსების დღიდანვე მიუძმართნია თფილისის ბანკისათვის ამ მიზნით, მარა მის მმართველობას „вн виду неустановившагося еще положения общества“-ო ცივი უზარი უთქვამს ასეთ შეუამდგომლობაზე. მარა საკეთრველია მხოლოდ ის, რომ ასე უყურებენ დღესაც ამ საზოგადოებას, როცა ის შესაშწნევათ წინ წასულა და „პენის კავშირიში“ შესულა 1896 წლიდან, დაიმედოვნებული რომ დღის იქით მაინც მოვიპოვებთ ნდობას თფილისის ბანკისათა. მარა არც ამ დაზღვევამ უშველა ქუთაისლებს. აი რას წერს აქაურ საზოგადოებას თფილისის ბანკი 1896 წ. „что оно не признало себя в правѣ подвергать хотя бы незначительному риску (კურსივი ჩვენია) серьезные интересы банка (კიდევაც რომ!) по страхованию куп. залоговъ вь нашемъ Обществѣ на томъ основаніи что операциа общества пока ограничены, а такъ же что оно расплачиваетъ незначительнымъ капиталомъ обезпеченія и зачисленнымъ капиталомъ.“ ნეტა ვიცოდეთ ასე მოლაპარაკეთათვის რამდენია სახელდობ „ограниченный“ თანხის ჯამი და რამდენი „неограничен.“-ის, რომ სამერმისით მაინც ტყუილ უბრალო თხოვნით აღარ გასარჯონ ქუთაისელებმა თფილისის ბანკის გამგეობა? ეს თფილელთა მეტათ სიდინჯეს-სივრთხილუე საქმეს კი არ შველის, არამედ ეწებს. ბოლოს 15 მარტის კრებამ ბ. ლ. ლოლუას წინადადებით ისევ დაადგინა იშუამდგომლოს ამის თაობაზე განმეორებით, რადგან ვინ იცის, შეიძლება ახლა მაინც გვენდონ თფილელებიო. განაბრებულმა საზოგადოებამ უხუთა დააჯილდოვა მმართველობა ამ საზოგადოებისა და, შემდეგ სამაეიერო უხეი მადლობისა, კრება დაიშალა.

ისა.

ქართული სალამო იურტიეში (დღირპატი).

მცერელის 14 აქ გამართა ქართული სალამო საქველმოქმედო მიზნით, რადგან პირველთ იმა

რთებოდა აქ ქართული საღამო, ამიტომ არ დაეიშუ-
რეთ ძალ-ღონე და შრომა-მაცადინობა, რომ შესა-
ხნევი რამ საღამო გაგვემართა, რაც შეიძლება კარგი
შთაბეჭდილება მოგვეხდინა საზოგადოებაზე და მ-თ
მოგვეყრდნენ მისი ყურადღება სამერმისოთ... როგორც
მოგვეხსენებათ აქაურ საზოგადოების უმეტეს და საუკე-
თესო ნაწილს, მსხვილ ზურგებს, ბარონებს, — შეადე-
ნენ ნემსები, საზოგადოების მეორე ნაწილს — მძაბალ,
დამოკიდებულ კლასს ეყუთვიან ესტონელები ო ლა-
ტიშები, წერილ მესაკუთრეების და ღარიბების ლაგერს
ესენი შეადგენენ. სამაგიეროთ ნემსებზე იწვივათო მო-
აზრება წერილი მესაკუთრე და ღარიბები. ეს ასე ყო-
ფილა ისტორიულად დაწესებული. დანაკრული კლას-
ის რაღი მუდამ ესტონელების და ლატვიების უთა-
მაშნაოთ, ბატონები კი მუდამ ნემსები ყოფილან...

აქაურ სტუდენტების უმეტეს და საუკეთესო ნა-
წილსაც ნემსები შეადგენენ. ორიოდ სიტყვა მათზე:
ესენი ცხოვრობენ განკარგობებულთა სხვა სტუდენ-
ტებისაგან; არავითარი კავშირი არ აქვთ სხვებთან.
ცხოვრობენ „კორპორაციებით“, როგორც ეს, ევო-
ნებ, გერმანიისა მიღებული. აქ არის სულ რამდენ-
იმე კორპორაცია; თითოეულს თავ-სი ისტორია
აქვს. ერთმა მათგანმა წარსული წლის ოკტომბერში
იღვესასაყულა სამოცდა თუთხმეტე წლის იუბილეში,
რომელსაც დაესწრენ გერმანიიდან მოსული ნემსები.
კორპორაციას გარეშე წევრები ჰყავს (ფილისტრები).
კორპორაციებთან შორის კავშირი არ არის გაწყვეტი-
ლი. ყველას ერთი და იგივე უსტავი აქვს — („კომპა-
ნი“). თუ რამ საყურადღებო საქმე მასდა, კორპო-
რაციები ერთთ იკრიბებიან სამსჯავროთ, — რასაც
უწოდებენ Burschen Gericht.

ღროს ატარებენ ისე, როგორც შეშენის ბურ-
ჟუაზის წარმომადგენელთ. უმეტეს ნაწილათ ქვიფს
და სხვადასხვაგვარ ღროს გატარებას მიეცებიან.
ამით აიხსნება ის მოვლენა, რომ ბევრი მათგანი რამ-
დენსამე წელს 10—15 სხედან უნივერსიტეტში. უნი-
ვერსიტეტი მინც უფრო მეტ საშუალებას აძლევს
ღროს კარგა ვაჟტარონ, ვიდრე ცხოვრება. მათში საქ-
მაოთ არის დარჩენილი ფეოდალური თვისებები. ვადა-
ჭარბებული სიამაყე, დუელი და სხ. დუელი მათში
ხშირი მოვლენა ყოფილა, თუმცა ამ უქანასკნელ
წლებში მათი რიცხვი შემცირდა. ხშირათ სულ უბ-
რალო რამე საკამრისია დუელში გამოსაწვევით. ფი-
ზიკურ ძალას, სიძარჯეს დიდათ ვაჟსებენ. ამიტომაც
არის, რომ ძალიან ბევრ ღროს ანდამებენ გიმნას-
ტიკურ ვარჯიშობას, ვარჯიშობას ხმლებზე (ფეტო-
ვანიეს), უქანასკნელს საეციალორათ სწავლობენ.
თითონ კორპორაციები თავის სტრუქტურით მოგვა-
გონებენ საშუალო საუკუნეობის სასულიერო „ო-

დენებს“. აქ დაწესებულია რამდენიმე საფუნდო,
როგორც უნდა განვლოს თითოეულმა წევრმა რიგ-
რიგათ. საშინელი დისციპლინა სუფევს. ყველანი
ემორჩილებიან უფროსს. განსაკუთრებით პირველი
საფუნდო მორჩილათ ასრულებს ამავე თუ უფრო-
სის, არამედ დანარჩენების ხმართ ახიზებულ ბრძა-
ნებასაც....

ესენი, როგორც ყველა მსხვილ ბურჟუაზის
წარმომადგენელი, სიამაყთ და ზიზლით დასცქერიან
სხვებს, რომელნიც მათი ტოლინი არ არიან. თავის
თავი ზეესათ აქეთ დასახული და სხვები კი რაღაც
მლოლები ჰგონათ. შორიდან თუ შეხედვენი — ისიც
მედიდრათ, თორემ ახლოს როგორ მიიკარებენ.
ამას დაუშავათ ის გარემოება, რომ ნემსებს მოე-
ნიზი საკმაოთ ახლათ და მაშინ შეგვიძლია წარმო-
ვიდგინოთ მათი დამოკიდებულება და შეხედულება
სხვა ნაციების წარმომადგენლებზე დეკრით ჩვენზე.

რასაკვირველია ამათი ჯეროვანი ყურადღება
რამ მოგვეცემა, საჭირო იყო ძალიან მიდრეკილათ,
არისტოკრატულათ მოგვეწყო საღამო, რაც შეიძ-
ლება მეტი რიხი მოგვეცა, წინააღმდეგ შემთხვევაში
ნემსები არც კი შემოიხედავდნენ თვატრში. ჩვენიც
ასე ეჭვნი. ამ შემთხვევაში სარგებლობას სრუ-
ლებით მივახებეთ თავი. საღამოს მიველი ნაციონა-
ლური ხასიათი და მინიშნელობა, ე. ი. ამ საღამოს
უნდა გავცნო აქაურ საზოგადოებისთვის ქართველი
ნაცია. მთელი ჩვენი ყურადღება მივაქციეთ ემას, რამ
როგორმე კარგი შთაბეჭდილება მოგვეხდინა ნემსებ-
ზე და მით მათი შეხედულება ქართველ ნაციასზე აუ-
გვეწია, აგვემალდნენ. ამ გარემოებამ გამოიწვია სხვა-
და სხვა ჩვენი იმისთანა განკარგულებანი, რომლებ-
საც არავითარი ადვილი არ აქვთ ამისთანა შემთხვე-
ვებში და ყოველ საფუძველს მოკლებულნი არიან.
მაკ. თუ არ მუნდირში ისე არ ჰქონდათ სტუდენტ-
ტებს ნება მოსულიყვენ ამ საღამაზე. ვინც მოვიდა
უმუნდირით, ან ცოტათი შეღაბულ ტანისამოსში,
უკანვე მიიბძანეთ.... და სხვა ამისთანები, რომელ-
ნიც კი მოიხილავს ჩვენი „კორპორანტებმა“. ერთ-
ი სიტყვით ყველაფერი უნდა შეგვეხამებია მათი
გემოვნებისთვის, რადგან, რასაკვირველია, მათ ზრს
და ყურადღებას უფრო დიდი ფასი აქვს ჩვენითვის,
ვინმე სხვისას. დანარჩენ სტუდენტებს თუმცა ასეთი
ჩვენი ქვეყა ამ მოწონათ ძლიერ, მაგრამ ჩვენ რას
დავდევიდით...

როცა ამ საღამოს გამართვას შევეუძლით, ბევრი
დამაბრკოლებელი მიზეზი გვიღდა წინ, მაგრამ რო-
გორც იყო ეძლიეთ ყველა. ყველაზე უფრო და-
მაბრკოლებელი მიზეზი იყო ის, რომ ჩვენი წინეთ
განხეთქილება ჩამოვარდა სხვა და სხვა მანებების გა-

მო. ზოგიერთნი საღამოს გამართვაში მოწაწილეობას არ იღებდნენ, ე. ი. არ ეცანით საქირათ, რამ მათ მიუღოთ მოწაწილეობა, არც გინდოდა. მაგრამ მეორე მხრით ამით საქმე ბრკოლდებოდა.—ნებას არ მოგვეცემდნენ, უმიბისთაც ცოტანი ვართ აქ ქართულები და, ისინი რა-მ გამოეჯიკლა, რაღა დარჩით. მაგრამ აქაც მოვახერხებთ საქმე ჩვენებურათ და გამოვძვირებთ, უნდევრისტების მათერობას სის წარუღღარებით ყველა ქართველებსა.

ამ საღამოსთვის მოვიწვიეთ ქანი არღანი, ბ. ბალანჩივაძე, ბ. ქუთათელიძე, ბართაშვილი, მაყაშვილი და სხ. მოვიწვიეთ აგრეთვე პეტრბურგიდან შაატკარი, მარტო მოწყომა თეატრისა, დეკრაციები, (კაცხალი სურათები და სხ. და სხ. ერთობ ძვირათ დაეფიქრა. ბ. ბალანჩივაძის ხელმძღვანელობათ ხარომ შესარულა სხვა და სხვა ქართული ხმები: კახური, იმერული და სვანური. ხარო იყო ჩაცმული ყოველი ჯურის ქართულ ტანისმოსოში. აქ იყო გურული ჩაქურა, ჩერქეზული, ქულაჯა და კაბა. ბ. ბართაშვილმა დაუკრა თარხე და დამღერა საუცხოვოთ ბაიათები. გაიმართა ცეკვა-თამაში: ლეკური, კინტაური, აფხაზური, დალეური, რომლითაც ისახელეს თავი ბ. ბ. ბ. ქ. და ბ. გ. დასასრულ დაიდგა სამი სცენა. ერთი წარმოადგენდა ამირანს (პრომეთე-ს) მიჯაჭულს კავკასიის კლდეზე; მეორე—ჩვენებურ ლხინს—ქვიფს დლოით და ცეკვა-თამაშით; მესამე—გმირების დედას, რომელსაც გარს ეხვეოდნენ ხმლებ ამოღებულ შვილებში—გმირები. ერთი სიტყვით არ დაგვიკლია არაფერი რაც შეიძლებოდა, რომ სრულათ დაგვესურათებია ქართველი ხალხი. სრული წარმოდგენა რომ შევიდინათ ქართველებზე, რასაკვირველია საქირა იყო კრიტიკ. არც ჩვენ დავიმუ-

რეთ. მოგეცათ ლმნა დავატრიანოთ ჩვენებურათ—მაჰა-პაპურათ კრივი და ბაჟი ორს მივამტერიეთ ცხვირი; ნემსებისთვის კი არაფერი გვეკადრებო; უამართოთ ჩვენ აქ არ ვარგებოთ. სხვებზე კი ვიყარეთ ჯაჟი... სწორეთ ყოველიფრათ ნამდვილი ქართული საღამო იყო. ამ ნაირთ დღედან თურქიეის საზოგადოებამ სრული წარმოდგენა შეადგინა ქართველებზე, რის დასახსაც ამდენ ხანს მოკლებული იყო. მან დღეს იცილ თუ იწინ არის ქართველი, თავი რე თავი ჩვენი მიზანიც ეს იყო. ჯერ-ჯერობით ამ ნაირი სამსახურის გარეშა შევიდინა სამშობლოსთვის... რაც შეეხება ეფექტს—სწორეთ დღი ეფექტი მოვახდინეთ. ამ საღამომ ბევრი ალაპაპავა. ჩვენ შევიქვინით საგნათ გაცხარებულთ ლაპარაკისა; ყველგან ჩვენზე ლაპარაკობდნენ. ეს ლეკური მოწონს, ეს თარი, ეს ჩ. ე. ნი ფიზიკური თვისებები. ზოგი ამბობს, კი ყოფილა ქართველები კულტურული ხალხი. (!) ნემსებმა რა-

საკვირველია, იგრძნეს პატივისცემა და ცოტა გავვიღობეს.

გარდა ამისა ჩვენ სახეში გვექონდა ცოტა რამ გროში დარჩენილიყო და ჩვენ შორის დარბობითეს ხელი გავგეწყო. ამ მიზანს კი ვეღარ მივადრწინეთ. თუქა შემისავალი ათასს ბევრათ აღვმატებოდა, მაგრამ გასავალიც კარგი იყო. რაც დარჩა წმინდა შემოსავალი, ისიც დაგვეზარჯა მაგ. სურათების გადაღებაზე სამეც მანეთამდე და სხვა რამებზე. დარჩენი კი დროს გასატარებლათ დაგვიკრდა... *) დიდი მადლობის ღირსნი არიან ამ საღამოს მეთაურნი. ერთობ დიდი შრომა მიიღეს თავის თავზე.

ქ. თურქიე.

გ. — ი.

პირველი სიყვარული.

შით ვარსკვლავი, ცის მნათობი, ჩემ თვალთა წინ გაიქრაღა, და უცნაურ, ცხიერ ძალით შემაკრთო და ამითროღა!

—
თითქო ტანში დამიარა ელექტრონის ნაკადულმა, უჩვეულოთ ძვრა იწყო ათითოილებულ მკერდში გულმა!..

—
და აფეთქდა მიმალღლა, საიდუმლო ნავეწყალი... და მას შემდეგ გარს მომედვა უცნაური ცეცხლის ალი!

—
მათრობს რაღაც ცოურ გრძნობით, მწვედს, არც დამწვა, დამანღა!.. და, თითქო ბეშს, ხან მატირებს, ხან მაცინებს ნელა ნელა.

*) ჩვენ გვექონა ეს საღამო საქველ-მოკველო მიზნით იყო გამართული. ასევე როგორც ჩანს ქვიფობა ჭკონკებით მიზნით და ფულისე ამიტომ მოუგროვებით. ეს იშვიათია ქართველ სტუდენტებს შორის. კარგია ვიდრეღთ რა ჯერას ქართველბასს მოუყრან თუი იუ-რეეში.

მის ამბავიდან თვალებიდან
 უკანური სხეულები
 და ვარსკვლავი, ქვეყანის
 დასცემიდან თითქო ზეცა...

და ის სხეულები მომხმეველი
 ლატინისკით ნაზნა ველსა...
 თან მიწველის, ჩა სულხონი
 მან ვარსკვლავს ამ ზემ წულუღსა...

იგი იგი შოლომი იტი
 მან მომიღვი ცეცხლის აღი,
 და ამ ცეცხლის დასწვდეთ
 მან მიკურას წმინდა წულა...

იმას ვერბო... და იმანვე
 მიწვევის ხმა-ტახილანათ,
 და ზემ ველსა შოლომი იმ ცხის
 გაღებულა ფანდანათ!

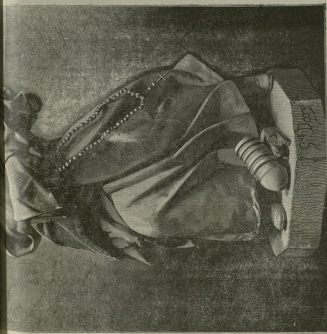
იგი მიკურას, იმას ვერბო
 მიწვე ემით აღწვებულა...
 უკანური ჩამ კოვლდა
 ეს პირველი სივრცელი!

გ. თამბილი.

სახვადელო სიქემ რეზნი.

რაც ზემ „ტურბა“ საქართველოში ამხანაგობა დასრულებდა, ან სხვა ჩამ საზოგადო სიქემ დაწესებულა, ეველის ჩამ უკანონო ნაყოფი გამოვიდა, დღეს ზემი ქვეყანა იმ ადამიანებზე იქნებოდა, რომ ზემის წევრისთან ჩამოხრწილ ეს სიხარბის წარწერს მოსტყობდა, ხოლო ჩემი სიქემი სრულიად შედგინილა, ეველი ჩამ გამართლებულად, მანინ ბომ თეთი ფერის განათლებულ ქვეყნებსაც კეთს აღუჭურვადიოთ, თო ზემს კი წმინდების ეს ცილიტ ქართულუ-ბოლო მისამ, საწვებართი, მოგვსენებთ ჩამ ჩამ ღვინი საზოგადო სიქემს დაწესებულა წევრნი, ჩამღვინი ამხანაგობაც კი დასრულებულა, თითქმის ამდენჯერც იმ გემების წყნე სიტყვები: „თერ ადვოდი, იმ დატურა“ და სხვ. ამ კიდევ „ტურბა“თი გვიმგებდა, ძალიან მღვდ მიიხარა“, მან კი „ქალიან მღვდ ე ნისვენია“, „ეჭობი პირთი სახეიო შუქვარა“ და სხვ. და სხვ. პრეტებნი ბომ განქონისაზე სანის

ბეჭებებით სქემიან,—და წმინათ იცე, ჩო ჩამღვინამ ხანს შეწვევა თუი მით ავტობუსსაც აღარ ამხილი მითი შინაბასი, და აქაც კიდევ წამდა-უწამებულებს წყნე სიტყვები: „დაჩანა მხალ მალაიდებ-ლისდ უღანისა შინა“... ჩამ ნინწე, ეს მოკლებამ სადგარ წამღვინა იგი! ჩამ ბიწეა „ამხილი მოთხველის“ სიქემ ჩამ დავცა „შუამელო“? ჩამ კომპოსირდა „ქართულითა ეთ-მომსტყული ამხანაგობა“? ეს და მისავალი სხვა ავტო-კითხვა თემნი უკანაღებს ეველს, ეთსაც კიდევ-ნებური საზოგადო სიქემ არტერესებს, და ამ კომ-ბეტებზე ეველი თავისებურ პასუხს იძლევა. ერთი ცო-ბიხი: წევრნი საზოგადო სიქემ იმტოვი ვერ ხერხობს,

ჩამ „ეჭობითა ეველითა“, მეთხო ამტყუებს იმი-ტომ ვერ ხერხობს, რომ „ქართულები ზარბაცი ზღბი ვართო“, მესამეს დავტყუი! „დაცნობით“ და მეთხო ვერ ხერხობს, მეთხო წუწუნებს! „ეჭობისა ახა ვერბო და სულ ესა ეველსესო“ და სხ. და სხ... თქმა ახ უნდა, რომ უწვებობაც, სანამამც და ეტობის უკანაღამც უწველი მიზეზება აქ-სა, რომ წევრნი საზოგადო სიქემ ფეს ვერ იკლდებს მებრამ ამ მოკლებინს მართო ამ მიზეზებით ახნა ეე-ჩიყობი ახნა, ჩადგანაც, მისი სიღვებლანა ამნი-სთვის, თუი ეს მიზეზები მოითხოვენ ღრმა ამნის,—მოთხოვენ იმს, რომ გამორცეველი იქნეს თუი

ამ მიზეზთა მიზეზები, ჩამღვინს უფრო ღრმით ახ-ან დამტებული მამ განუთხოლოთ ეს მიზეზები. გვიანობითა განუთხოვებულ საზოგადოებანი თითქმის კიდევ საზოგადო სიქემ ემსახურება უფო-რო ერთ ჩამღვინსამ განსაზღვრული საზოგადოებთი-ეო კლასის ინტერესებს, ასეთი საზოგადოებანი გა-ღვინებულთა კლასთა ბრძოლა და ამისგანო მითი ინტერესების წინააღმდეგობა იმუნათი ამსკი, იმე-ნათი ძლიერი ამხანაგობა, რომ კოვლათ შევსებულთა ეს ინტერესები ერთ კლასობნი მოცულობით და მათთვის საზოგადო ტრანს და იმვე საზოგადო სიქემს ეველებული მოწათ. დასავლეთი გვიანობა, მარჯობითა, სადაც კანტალიობის განუთხოვებამ უნაღვლეს წეხა

საქართველოს საზოგადოებრივი განვითარების გეგმის მიხედვით

ტლის მიადწია და სადაც მუშა-ხალხსა და ბურჟუაზი-
ას შორის სამკედრო-სასიკოცნლო ბრძოლაა აღებნი-
ლი, განა წარმოასადგენია ისეთი საზოგადო საქმე,
რომელიც თანაბრათ ემსახურებოდეს როგორც ბურ-
ჟუაზიას, ისე მუშა-ხალხს? პირ-იქით, ის საზოგადო
საქმე თუ დაწესებულება, რომელიც აქ, მაგ., მუშა-
ხალხის ინტერესებს იცავს და ემსახურება, პირ-და-
პირ და ძირეულათ ეწინააღმდეგება ბურჟუაზიის ინ-
ტერესებს, და არა მარტო ეწინააღმდეგება, ებრძვის
და დამხობას უპირებს მათ. ერთი სიტყვით, შეგვიძინ-
ლია ვთქვათ, რომ ეკონომიურათ განვითარებულ სა-
ზოგადოებაში ერთი რომელიმე საზოგადოებრივი კლას-
ის სწორეთ იმისთვის იწყებს ყოველ საზოგადო საქ-
მეს, რომ მისი შემწეობით უფრო მარჯვეთ ებრძო-
დეს მოწინააღმდეგე კლასს თავისი ინტერესების სა-
სარგებლოთ. ყოველი საზოგადოებრივი დაწესებულე-
ბის მიზანი აქ მხოლოათ ეს კლასიური ბრძოლაა.

ახლა თუ გავისხენებთ, რომ ეკონომიურათ გა-
ნვითარებულ საზოგადოებაში ყოველ საზოგადოებ-
რივ კლასს ნათლათ აქვს შეგნებული თავისი საკუ-
თარი ინტერესები, რომლებიც, ეკონომიური წინააღ-
მდეგობის გამო, უყვე მკათლათ ჩამოყალიბებულან,
ადვილათ მიხვებებით, რომ მისი საზოგადოებრივი
მოქმედების პროგრამაც საესებით გარკვეულია, და
მან ჩინებულათ იცის, თუ რას უნდა აკეთებდეს
თავისი ინტერესებს სასარგებლოთ. ამიტომ ასეთი
კლასის მიერ დაწესებული საზოგადო საქმე თითქმის
ყოველთვის მციდრ ნიადაგზეა დაფუძნებული და მა-
ნააღმარ შეირყევა, სანამ თეთი მისი მასულდემე-
ლებელი კლასი არ შერყეულა.

სულ სხვა სურათს ეხედეთ ეკონომიურათ გა-
ნუვითარებულ საზოგადოებაში. აქ ბრძოლა კლასთა
შორის ჯერ მხოლოათ იწყება, რადგანაც ჯერ არც
ეკონომიური წინააღმდეგობა გამწეაებულა მათ შო-
რის. ამ კლასთა ინტერესები ჯერ ხეირიანათ არ გა-
მორკვეულან, მკათლათ არ გამოანსკეულან, არ გან-
კერძობებულან და მათი საერთო დამხობა რაღაც
თავ-ბრუ-დამხვევ ხაოსს წარმოადგენს.

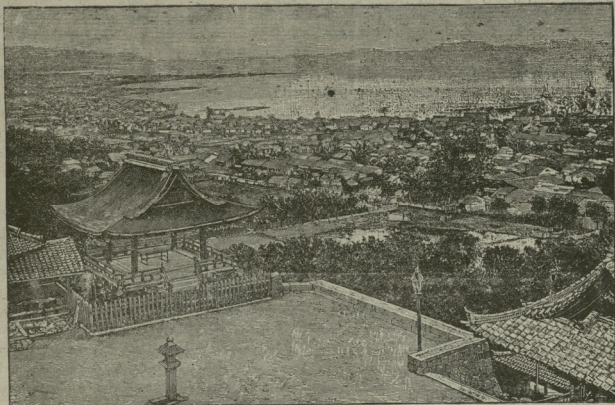
ყოველივე ამის გამო საზოგადო მოღვაწეს გზა
ველარ გაუგნია საზოგადოებრივ ასარგებზე, მან არ
იცის, რომელი ერთ ინტერესს ემსახუროს, დააბრუ-
ლებს თავის გონებას ზემო აღწერილ ხაოსში, ეგრას
გზით ვერ გაურკვევია თავისი მოქმედების პროგრამა
— მიზანი, უპრინციპოათ დაბრუალობს აქეთ-იქით
აღალ ბედზე და აი ამ ბრუალის დროს იგი ხში-
რათ წააწყდება, თავისდა შეუძინველოთ, საშინელ
უუსკრულს და თავდაყირა გადაშეგება შიკ.

სწორეთ ასეთ სურათს წარმოადგენს ჩვენი
დღეს საზოგადო მოღვაწეობა.

მის შემდეგ, რაც აქ ბატონ-ყობა ვაღვარდა
და ძელი ბატონის ნაკლეთ, ახალმა ბატონმა —
პიტაღ მა — შემოადგა ფეხი, აირია მოანსტერი... გამოი-
ჩიკა ახლ ახალი კლასები, წამოჰყო თავი ბურჟუამ,
განდა პროლეტარს; ძელი კლასებსაც ერთბაშით რო-
დი მოაღებიათ ბოლო ღ ბურჟუა პროლეტარის გვე-
რდით ჩვენ ეხედეთ ფეოდლის, წერილ ხელოსანს,
წერილ მსაკუთრე გლეხს დას. ამასთანვე ამ კლას-
ების საურთიერთო დამოკლებულება ერთბაშით
როდი გამოაღებულა; მათი ინტერესები ერთბაშით
როდი ჩამოყალიბებულან და თავთავისთვის განკ-
ძობებულან; ბრძოლა ამ კლასთა შორის ერთბაშით
როდი გამწეაებულა, და აი ყოველივე ამის გამო
ჩვენი საზოგადოებრივი ცხოვრება ზემო აწერილ ხა-
ოსში ეხვევა: ვერც ერთ კლასს ჯერ ხეირიანათ ვერ
უყენია თავისი თავი და თავის მტერ მოყვარე, ვერ
შეუგნია თავის საკუთარი ინტერესები და ერთი მე-
ორის მოწინააღმდეგე კლასები ხშირათ თითქო მე-
გობრულათ უტკერენ და თ-თქო ძალიან თანაურ-
ძობენ ერთმანეთს, თუმცა საქმით — ჯერ, რასაკერ-
ველია, შეუყენელათ — ძირს უხრბიან ერთი მე-
ორეს.

ახლა თუ გავისხენებთ, რომ არცე დარევა ცხო-
ვრებაში იწყებს არცე-დარევას აზროვნებაში, შევიგ-
ნებთ ჩვენი საზოგადოებრივი აზრის გაურკვევლობის
მიზეზს. ბურჟუათ მოკული ცხოვრება ბუღა ყოველ
გვარ თუთაბისა და ამიტომაც ვახლავთ რომ ჩვენში
დღეს თითქმის ყოველი პროეტტი ცარიელი უტაპიაა და
„საანის ბუშტივით“ ჰქრება; ამიტომაც ვახლავთ,
რომ თითქმის ყოველივე ხმა დღეს ჩვენი რჩება
„ხმად მლაღლებლისად უდბანოსა შინა“..

მაგრამ რადგანაც აზრა აუცილებელი ხელმძლე-
ნელია ადამიანის ყოველ მოქმედებაში, ამიტომ სა-
ზოგადოებრივი აზრის გაურკვევლობა ჩვენი იწყებს
გაურკვევლობას ჩვენი საზოგადო მოღვაწეების მოქ-
მედებაშიც. ეს „მოღვაწენი“ ზედავენ, რომ ჩვენ
ცხოვრებას დღეს მრავალი ნაკულულოვანება აქვს და
მრავალს იგი შამასა და სამსალას ასმეცს, მაგრამ მათ
ვერ მიუგნიათ ამ ნაკულულოვანებათა სათავესათვის;
ისინი ხედავენ ავთმყოფს, მაგრამ მისთვის დღავნოზი
ვერ დაუსვამთ, ამის გამო შესაფერი რეცეპტოც ვერ
გამოუწყობიათ და ნამვილი გამკურნელი პიტ ვერ
ჩაუყლაპინებიათ. ჩვენი საზოგადო მოღვაწენი ვახვე-
ულან საზოგადოებრივი კლასების ინტერესთა გაურ-
კვევლობის ბურუსში, ამის გამო ვერ განუსაზღვრავთ
თავისი მოქმედების პროგრამა, მიზანი და ვერ შეუ-
მუშეაგებიათ სახელმძღვანელო პრინციპი. მაგრამ მათ
სურთ საზოგადო მოღვაწეობა, მათ არ უნდათ გულ-
ხელ დაკრფეთ უტკირონ ჩვენი დღევანდელი ცხო-

ი ა ვ ი ა ნ ი ის ქ ა ლ ა ქ ი .

ერების უწესრიგობას და ამის გამო იძულებულნი არიან ისეთი საქმე მაინც დიწყონ, რომელიც მათ მხოლოდ მოკრწეხათ საზოგადოებისათვის სასარგებლო საქმეთ; მხოლოდ სამწუხარო ის არის, რომ მალე რწმუნდებიან, ჩვენი მოქმედება არავითარ განსაზღვრულ ინტერესებს არ ემსახურება და არც არავითარ სასურველ სარგებლობას იძლევა საზოგადოებისთვის; აი ამის გამო მათ უდრუჯუბათ გუდი „საზოგადო“ საქმეზე და რადგანაც, რუსების არ იყოს, საკუთარი პერანგი უფრო ახლო აქვთ ტანთან, „ნებისთუ უნებლიეთ“, საზოგადო საქმეს თავის პირად ინტერესებს ანაკვალბენ, ვინაიდან თავისი პირადი ინტერესები ათას წელათ უფრო განსაზღვრული და შეგნებული აქვთ, ვიდრე თავისი საზოგადოებრივი მოღვაწეობის ინტერესები. აი სად არას უმთავრესი სათავე ქართველების დღევანდელი „სიზარმაცისა“, „დაუდევრობისა“, „უენერგობისა“ და „გულციობისა“ საზოგადო საქმის შესახებ.

მტკიცე რწმენის უქონლობა იმის შესახებ, რომ კუმსაუფრებთ საზოგადოებრივ ინტერესებს, ე. ი. სრული უპრინციპობა, აძლიერებს ჩვენში ყველა ზემო ჩამოთვლილ ფისკებს და ჭაბაჯს საზოგადო უთაურებას.

დასასრულ, უნდა დავძინოთ, რომ რამდენათაც ჩვენში აღძრულია კლასთა ბრძოლა, სწორეთ იმდენათვე თითოეთული ჩვენებური საზოგადოებრივი და

წესებულება ემსახურება ამა თუ იმ კლასის ინტერესებს, ჯერ-ჯერობით, რასაკვირველია, შეუენებლათ და მხოლოდ ბუნებრივ აუცილებლობის ძალით (ვაისსენეთ, მაგალითათ, წერილ ბურჟუაზიული დაწესებულებანი; თუილისსა და გურიის „შუამეღებო“ და მჩხანის დეპო-ბანკი; ან კიდევ—ფეოდალთა დაწესებულებანი—სათავად-აზნაურთა ბანკები და სხე) მეორე მხრეთი, რამდენათაც ჯერ კიდევ სუსტა ჩვენში კლასთა ბრძოლა, სწორეთ იმდენათვე შეუენებელი აქვს ჩვენებურ საზოგადოებრივ დაწესებულებას თავისი ნამდელი დანიშნულება, სწორეთ იმდენათვე ჰკონია მას, რომ მთელი ერის ინტერესებს ემსახურება და სწორეთ იმდენათვე იგი ხა-ას წარმოადგენს, რომლითაც თავის ხელომდევანებს თავ-ბრუს ახვევს და გზა-კელს უკარავს.

კალკინი.

ოზტურგვათის წარმომადგენელთა კრება და ჩემი კანდიდატურა.

ზხადზე უტყადესია, რომ უმრავლესობი თვის გურიის „შუამეაღის“ I მარტის კრებაზე ჩემი კანდიდატურა სრულიად მოულოდნელი იყო. მართლაც

ვინ იფიქრებდა თუ ვიღაც „არა გუროლი“ და უკონობი კაცი დაძახებდა: მეც მიყარეთ კენჭი, მეც მიწინა და თქვენ საქმეებში ჩავერიო, საქმის წინაშეძლია შევიქნეთ. დაახ, უკონობი კაცის ასეთი სითამამე ბეგრისათვის მოულოდნელი ზარის რეკვა უნდა ყოფილიყო, და თუ ეს ვინ მოხდა, ამის მიწხეი სულ სხვაა, ვინემ ეს მოწინააღმდეგეებს ჰქონათ...

აი საქმე რაშია: ზოგაერთმა ჩემმა მახლობელმა ამხანაგებმა, რომლებიც ხსენებულ ამხანაგობას თანაუგრძობენ და იმავე ამხანაგობის წევრებიც არიან, მთხოვეს მე, მათი აზრით როგორც აღებ-მიცემების და განსაკუთრებით აბრეშუმის საქმის მკოდნე პირს, რომ მე დამედვა ყუთი მმართველის თანამდებობაზე გავამართლებდე თუ არა მე იმათ იმედს, ამაზე აქ მეტია ლაპარაკი. ის კი უნდა ვთქვა მხოლოთ, რომ თუ ჩემი ამხანაგები მისახელებდნენ, აქ მათ მართა „შუამავალის“ წარმატება ჰქონდათ მხედველობაში, და არა რაიმე წვრილმანი ინტერესები ამ უნარითა ამხანაგური მიდგომ-მოღვაძეობა. სწორე მოგახსენოთ ამ ნაირი მძიმე ტერიტის კისრება მე არ მომსგლია ფიქრათ და თქმა არ უნდა, რომ პირველ თბონანაზე უარი განეცხადე, და, თუ ბოლოს მაინც დაეთანხმა, ეს იმათ იხსენება, რომ ისინი შემპარდენ მე ყოველგვარი დამხარების აღმოჩენას. უნდა გამოეტყუა, რომ ეს საქმე მე ისეთმა კაცებმა მთხოვეს, რომლებსაც მე რომათ პატივს ეცემ და რომლებსაც უფრო ძველ საქმეებდაც უფის ვერ ვეტყვი. „შუამავალი“ მმართველის მოვალეობა კი ჩემგან გარჯას თბოლობდა და არა რაიმე მსხვერპლს. მეც ჩემ კანდიდატობაზე თანახმა ვაგებდი, მაგრამ აქ სხვათა შორის ისიც კი დაეფიქრე, რომ პირველი: თქვენ კანდიდატს იქ არაიენ იცნობს თქვენს მეტა, თქვენ კი ხომ მთელ კრებას არ შეადვენთ, მაგრამ გამარჯვებაზე ფიქრით თავს ნუ შეირუებებთ; უფრო იმიტომ რომ თქვენ ისე უნდა იმოქმედოთ, როგორც ხენარბრივი მხრით აუცილებლათ სპირაი მეთქი, ე. ი. პირდაპირ მეორე—კანდიდატს იმ საზოგადოებაში გაუცნობებლათ ხელს გიშლისთ, და მესამეთ ის, რომ ვიღაცას „მოამბეში“ მახე კაი-კაები დაუწერაი-მეთქი...

პირველმა ორმა მიწხემა კრებებზე მაშინვე მათი ოინაა, ზოგა რას იძახებდა და ზოგი რას; მაგრამ თესაქმე მთლათ ყველას გადააქარბა. იმიტომ რომ თურმე გუროის „შუამავალის“ წარმომადგენლების კრებაზე ბძანდებოდენ იმისთანაფიცი, რომლებიც გინებას უფრო იმასოცენდენ და იგონებენ, ვინემ ჰეშმარიტებას. საქმე იმაშია, რომ მე როგორც „მეზარბეშუმეთა პირველი ამხანაგობის“ სარეზიოი კაისისის წევრმა რამდენიმე შენიშვნა დაუწერე ამ ამხანაგობის საზოგადო მსვლელობაზე, რომელიც წასული წლის

„კვალის“ ნომერში დაიბეჭდა. ასეთმა შენიშვნამ ვა: მოიწეია ხსენებულ ამხანაგობის მმართველის ბ. ნ. წლის საქმათ დაკრინაქულბეზული პასუხი. მისი კრინაქული იმაში გამოიხატება, რომ ის სულლათ და გულთ მოწაღინებულა, ჯერ ჩენ მწელობაში შემოუღებელი ახალ-ახალი საგინებელი ტერმინები შემოაღლოს და ამით შეამკოს თავისი წერილი; და პასუხის ვაცემის მაგიერათ კი ალაკატური ხრიკებით აესებს მთელ ფურცლებს „მოამბისას;“ რაც აქ დარბ-ისგლმა გურნალმა ვერ აზიდა, ის კი ბროშეურას აქიდა. ბოლო თავსატეხი კი თბევა კი მაინც ვერ ვაგვირკეია. ასეთ მის უსაბუთო პასუხზე ჩენ კი ხანია სტატეია ვაქვას დაწერალი და მკითხველი იქ ჩნახეს ჩემსა ან იმის სიმტყუნეს, რასაკვირველია (რაც ის დაიბეჭდება. *) თავის თავათ იგულისხმება, რომ პირადთ ბ-ნ წეს. წ—ის წინააღმდეგ ცალკე წერილის დაბეჭდვა ჩენ სულ მეტათ მაგანია, რადგან ეს იქნებოდა „стрелять из пушки въ поросль“. მაგრამ სტატეის, ცოტათ თუ ბეგრით საზოგადო ხასათი და აგრეთვე ის ფაქტებუ, რომლებიც იქ მოგეყავეს, საგულისხმით მიგეანია ჩენი საზოგადოებისათვის.

აქ საკმარისია მკითხველმა ვაიკოს, რომ ჩემსა და წ-ლს შორის მწერლობაში კამათი ყოფილა და არის, და თუ მკითხველი ამ საკითხის გამორკვევით დაინტერესებულა, მან უთუთ ორივეს გულდასმით უნდა მოუხსინოს და შემდეგ წარმოთქვას თავისი განაჩენი; უმასოთ კი თუთიყუშის რაღის ითავაშებს, როგორათაც ასეთი რალი მოხდენილათ შეასრულა ოზურკეთის წარმომადგენლების კრებაზე ბ. სპირ. მენამდე მე მისმა დამკავდა ბ-მა გ. მარგალიტაქემ. მათ ეტყობათ, რომ ვისმეზე წამოსროლილი ცილის-წამება სინამდვილეთ მიჩნიათ, ან და ლანძღვა-გინების შესათვისებლათ უფრო მოწყობილა მათი თავის აპარატ, ვინემ ჰეშმარიტების გამასარკვევთ. ჩემი კანდიდატურის წარმოადგენის შემდეგ ბ. სპირ. მენამდე კრებას შევკითხა: „გამაგებეთ ეს რომელი კავაძაქვა? ის ხომ არ არის მახე „მოამბეში“ ვარშაიდან (!) რომ იყო დაბეჭდილი?“ პასუხი: (უთუთათ მეორე დამკავისაგან) „დაბს ის არის“. მენამდე: „ის თუა, ნე დაი ბობ!“ აი რომ იტყვიან: „слышалъ звонъ, да не знаетъ, гдѣ онъ“,—სწორეთ

*) ეს წერილი ჩენ აგერ სამი თვეა რან მივიღეთ, მარს სიდადის გამო, სამწუსროთ, დღეულის ვერ დაესტამეთ. წერილი მეტათ საყურადღებოა მკანტეშუმეთათვის და აგველეს, განსაკუთრებით, იმ კითხვას, თუ რა გზით შეიძლება ჩვენებურმა მკანტეშუმებმა განვიითარეს და აუკავდეს.
რედ.

ეს არის. გავიდა რომ, ბ. მენაბდე სხვისი დამქაში ყოფილა: ალბათ მას ეინმემ ყურში ჩაუჭურჭულა; ამ ჩურჩულში მას ასე გაჰინჯეთ „ეარშავაც“ კი მოყოლებია. ასეთ გაჰურეებულ მღვდელმარცხაში მყოფს მენაბდეს შეეღის მისი პირველი დამქაში, მასწავლებელი მარგალიტაძე, რომელიც ცდილობს აუხსნას კრებას მენაბდის ბოღვა. მაგრამ ამ ახსნიდან გამოდის, რომ „ეარშავაც“ ფერც ბ-ნი მასწავლებელი ასცილებია. ცხადია, რომ ამ ფაქტორებს ამოძრავებთ რაღაც დაბალი გონიობა ზნწორეთ ეს არის იმის მიზეზი, რომ ერთი იმათგანი მაგრათ და მრისხანეთ დამტრეუთი რუსულით წარმოთქვამს: „თუ ის არის, ნე დაი ბოხია!“ ამის წარმომთქმელი უთუთო ე-სმეს თუთიყუშია, რომელიც იმას გაიძიხას, რასაც რამდენიმე ჯერ ყურში ჩასაძებნენ. თუ ეს ასე არ იყოს. მაშინ ბ. მენაბდე სხვაფერ მოიქცეოდა: ის წაიკითხაუვა ჩემ წერილებს, წაიკითხაუდა ჩემი მოწინააღმდეგის წერილებს, მოუყვლიდა ბოლოში სიმართლის ნათელში გამოტანას და შემდეგ იტყუდა თავის აზრს, თუ ეს უკანასკნელი მას ცრუბა მარც მოეძევა. ის ასე კი არ მოიქცა, არა, არც აცხელა, არც ატოვა ზნწ, რე დაი ბოხია“ მომძახხა, მაშინ როცა დარწმუნებული ვარ ჩემი ვინაობა მან დღესაც არ იცის. ასეთი კაცების დავასებაც კი ვინებას უღრის და ვინება ხომ ვინება. მაშ ვიცოდეთ, რომ ეს ჩვენი საქმე არ ყოფილა და მართლაც რომ „ნე დაი ბოხ“ მიკიტნებთან საქმის დაქრა!

ჭუთახისა

ი. ვაკაშვი.

წერილი მისაკვიდან.

მებერგლის 21-ს მოსკოვის საიმპერატორო ისტორიულ მუზეუმში პროფ. იანჭულმა წაიკითხა საჯარო ლექცია: მილიონებია და როგორ უნდა მოეინხართ. ლექციის დედააზრი მეტათ მარტივი და „არ ახალია, ძველია.“ ბ. იანჭულის აზრით ერთათ ერთათ მხსნელი დღევანდელი კაცობრიობის უმეტესი ნაწილის სიღარიბისაგან, განგებრივათ და ზნეობრივით დაცემულობისაგან არის ფაქტორიობა, (ქველმოქმედება) მხოლოთ ფილანტროპია უნდა იქმნეს უფრო მტკიცე და კარგ ნიადაგზე დამყარებული, ვიდრე დღეს არის. როგორც ხედავთ ეს ძველი წამალია, მხოლოთ ახალ შუშაში. საკმაოა გავიხსენოთ ამ საუკუნის გამოჩენილი ფილანტროპი რომბრეტ რუენი, გავიხსენოთ აწ არსებული გენერალი ბეტსის მისწვლილი რაზმი* და მასთანავე მოვიკროთ თუ მათთან ერთათ როგორ იზრდებოდა და იზრდება რისტივი ღარიბთა და ღატაკთა, როგორ ფართოვდება

თან-და-თან უფსკრული კაპიტალისტთა და მუშათა შორის, რამდენი ათასობით დატოვებს წლიდან წლამდე მექანიზმის საოკარი ჩარხი* ულუგმაპურით ცოლ-შვილიან მუშებს, რა საზიზღარ და მოწამლულ ატმოსფერაში ათენ-ალამებენ, რა მცირე შრომის ფასს ღებულობენ ეს საცადენი, 1) საკმაოა, მეტიც, მოიგონოთ ყველაფერი ეს, რამ ვადარებთ თქვათ: „ფილანტროპია სოციალურ კითხვას ვერ გადაწყვეტს, ეს უკანასკნელი დღევანდელი წეს-წყობილების დიდილი შეილია, ის თანდაყოლილია კაპიტალისტურ წარმოებასთან და სანამ ეს უკანასკნელი არ შეიცვლება, მანამ ყოველივე ფილანტროპიული ცდა; საქველმოქმედო ზღაპარები პალიტიკული საშუალებაა, ზოგაერთჯერ ერთის, ორის წყალულის შემასუბუტქმებელი და არა მთელი კლასის სენის გამქარებელი. ეს თვით ამ კლასის განეთარებაზე არის დაბოკიდებული, მისი მხსნელი თითონვეა; ეს კარგა ხანია, რაც უყვე შეიგნო ვეროპიელმა მუშამ და კიდევ მოქმედებს ამ გზით; ჩვენ მხოლოთ იმიტომ გვინდა პროფ. იანჭულის ლექციის შინაარსი გავაცნოთ, მკითხველო, რომ ერთხელ კიდევ ვაიგონოთ ბურჟუაზიის წუხილი და გოდება კაცობრიობის უბედურობაზე, შეიტყოთ, თუ რა საშუალებაა აწოდებენ თვით „მილიონებრივ“ და როგორ უყურებს ყველაფერს ამას რუსეთის გამოჩენილი ეკონომისტი ი. იანჭული. ი დაახლოვებთ ლექციის შინაარსი:

მთელი ქვეყნის სიმდიდრეს 703 მილიარდი შეადგენს. ერთი მოცილილი კაცის გამოანგარიშებით ეს ფულები რამ რუსულ ვერცხლის მანათებათ აქცოთ და ერთმანეთზე დააწყოთ ხუთჯერ მეტი სიმალის იქნება, ვიდრე დედამიწიდან მთავარმდის არის; ქალაქის ას მანათებათ რომ აქციოთ მოსკოვზე ხუთჯერ მეტ ალავს დაიქვს. ეს სიმდიდრე ასე ნაწილდება:

ინგლისში — 118 მილიარდია, საფრანგეთში — 96, გერმანეთში — 80, მხოლოთ სიერკით ყველაზე უღიდეს რუსეთში კი — 64 მილიარდი; მართო ამერიკის შეერთებულ შტატებში 163 მილიარდი, ე. ი. ყველა ზემო აღნიშნულ ქვეყნების შეერთებულ სიმდიდრის თითქმის ნახევარია. დღეს მცინდ ლექციენ ყურადღება მივაქცია იმ გარემოებას, თუ რა სისწრაფით იზრდება ეს სიმდიდრე და რაზე

1) ვისაც სურს ეს სიტყვები შეამოწმოს, ვთხოვ გადაეთხოვს სიგნეო გუბის და კოპისის თსწულავა: „8-й часовой рабочий день“, კრის პროფ. ფილანტოვისის მშვენიერ სტატია „Экономический прогресс и Успехи культуры“ (прилож. Шульце-Геверницъ, „Крупное производство“).

იხარჯება ეს აუარებელი ფულები, როგორ გგონიათ ეს სმიდლრე უმეტესობის ხელშია? სულაც არა! ამერიკელი სენატორის ბერამანის გამოანგარიშებით შეერთებული შტატების სმიდლრის მონახვერე მხოლოდ 40 ათას კაცია, მათგან 70 კაპიტალისტია რომელთა შუარიცხვით თითოზე 37 1/2 მილიონი დოლარი (ორი მანეთია) მარდის; მათ შორის უფლარბებს 20 მილიონის პატარანია. ერთ მათგანს 200 მილიონი აქცია, ხოლო მეორეს, რომელმაც მდილარი ქალი შეირთა, 300 მილიონი. სმიდლრის ამ ნაირ განაწილებას ეს ცუდი შედეგი მოსდევს, რომ 1) ეს რამდენიმე კაცი ხდება მსოფლიო ბაზრის უფროსი, მბრძანებელი; ის განაგებს მთელ ქვეყნიერებას ქონებას, რადგან მათთან ბრძოლაში წერილი კაპიტალისტები სასტიკად მარცხდებიან; მათ კაპიტალის დღითი დღე ემატება და ამანიათ მთელი სმიდლრე ხელიდან ეცლება უმეტესობას და რამდენიმე კაცის ხელში გადადის; 2) ამნაირი განაწილება პოლიტიკურათაც საშიშია, რადგან ამ რამდენსამე კაცს, თავისი აუარებელი ქონების წყალობით, ლონის ძიება ეძლევათ გაგლეწიან პართა მოყიდვისა. ქვეყნის მმართველნი მათი სურვილების აღმასრულებელნი ხდებიან და ეს მცირე რიცხვოვანი გუნდი მთელ სახელმწიფოს თავისებურათ ატრიალებს. მით უმეტეს საშიშია ამნაირი მდგომარეობა, რომ სმიდლრე საოცარი სისწრაფით იზრდება და შეიძლება 40 წელს შემდეგ მილიონების ხსენება სასაცილოც გახდეს, რადგან ფასი მხოლოდთ მილიონებს ლა ექნებათა, ამბობს სენატორი შერმანი. ერთა ვასაკვირველი რამ მოხდა ჩვენ დროში. თვით ერთი მილიონერი შეგნო ამ საგანს და მას მთელი წიგნი მოაწოდამ; ეს მილიონერი გვრათ კერწეჯია და მის წიგნს სახელათ ჰქვია; „სმიდლრე და ასარგნი ფილანტროპიასთვის.“ ეს წიგნი გამოდევ 1890 წელს. ატორი ღარბიბი დედამისი შეილია, 1830 წ. გადასახლდა ამერიკაში და იქ რიონის მოხელეობა ისწავლა; რამდენსამე წელს შემდეგ მილიონერი გახდა და ახლა იმ 70 კაპიტალისტთა რიცხვში ურეჯია; თითონ კონსერვატიული მიმართულებისა, ასე რომ რამდენისაზე წლის წინეთ მის ქარხანაში მუშები აჯანყდნ და მათ დასამშვიდებლათ უფსასტიკი სი ზომები მიიღო. აი ეს ადამიანი ზემო აღნიშნულნი წიგნის ატორი, ამ თხზულების შანაარსი ამნაირია: დღევანდელი საწარმოო იარაღები სრულიად განსხვავდება უწინდელისაგან, იგი უფრო გამადვილებლთა შრომისა და მისი საშუალებით კაპიტალი უფრო ადვილათ, სწრაფათ, ბოლოთ გროვდება, სმიდლრის ზრდა კი ხელს უწყობს მოთხოვნისა ვარაულებას, მხოლოდთ ეს უკანასკნელი აუშოკბესებს საზოგადოების მდგომარეობას. წარსულ-

ლთან შედარებით დღეს უზრალა მუშა უკეთ ცხოვრებს ვიდრე წინეთ ფერმერი, დღევანდელი ფერმერი წარსულ საუკუნოების მიწის-მფლობელზე ბევრათ უკეთეს მდგომარეობაშია და დღეს რომ მიწის-მფლობელს ცხოვრება აქვს, წინეთ მეფესაც არ ღირსება. დღეს მექანიზმის ჩარბი აუარებულ საქანელს ისერის გარეთ და სმიდლრე თან და თან მფლობლბს. მაგრამ ძვირათ ევიჯდება ჩვენ ამნაირი გადიდლება: საზოგადო კეთილდღეობის მაგიერ, საზოგადოება რათ გაიყო: ერთი მხრით მდილარნი—კაპიტალისტები და მეორე მხრით ღარბიბი, ლატენი. მათ შორის საოცარი უფსკრულია და ეს უფსკრული თან და თან ფართოვდება, როგორ უნდა მოვიქცეთ, რომ ეს ბოროტება აღმოფხვრათ, რით შევიძლია ეუშველოთ გაჭირვებულთ? საქირია სმიდლრე უფრო რიგიანათ იქნეს მ-ხმარებელი, ვიდრე დღემდე ემხარობდით. სმიდლრე საშანიათ მოიხმარება:

- 1) შეიძლება მეგვიდრეობით გადაეცეს შეილებს,
 - 2) სიცილილს შემდეგ საქველმოქმედო საქმეებს შეეწიროს, ან და
 - 3) სიცილელში მოხმარდეს კეთილ საქმეს.
- პირველი მანებელია, რადგან ყმაწვილები სიხარბაცეს ეხვეიან, შრომას ვერასოდეს ვერ შეეზრდებიან და უმუად სხვის ხელში შემყურებელნი რჩებიან; ეს არის მათი ზნეობრივათ გამათხსირებელი და გამხრწნელი.

მეორე მით არის ცუდი, რომ ადამიანი მხოლოდ მაშინ იმეტებს თავის ქონებას, როდესაც მისთვის გამოუდევარია; მისთვის სულ ერთია, ვისაც დარჩება მისი სმიდლრე; კვდარი ხომ მაინც ევლარ ისარგებლებს მით და ამნაირი მოქმედებით კი უნდა სახელი დატოვოს, ამას გარდა კიდევ მით არის ცუდი ამნაირი ქველმოქმედება, რომ ადვილი შესაძლებელია ეს ფულები სრულიად მრუდეთ იქნეს მოხმარებულ; წარმოადგინეთ ის დაწესებულება, რომელსაც ფული დაუტოვებს, დაეცა, წახდა, შეუწენის ღირსიც აღარ არის, მხოლოდ მკვდარი შემწირველი ამას ვერას ხედავს და მისი ქონება ძალა-უნებურათ ამ არასასარგებლო დაწესებულებას ხმარდება.

მესამე კი ერთათ ერთი გონიერი საშუალება: მდილრის მოვალეობა: 1) იტხოვროს არა განცხრომაში, არამედ მშვიდათ, წყნარათ; 2) უნდა უზრუნველ ჰყოს თავისი შეილები იმდენათ, რამდენათაც საქირია წყნარი ცხოვრებისათვის და 3) თავის სმიდლრეს იმე უნდა უყურებდეს, როგორც „სახალხო ფონდს“, თავის თავს კი როგორც მმართველს ამ ხალხის საკუთრებისას. მაგრამ როგორ უნდა დაუბ-

როუნდეს ხალხს ეს სიმდიდრე? ჩუქებით, ღარივებით? არა, თუ არ გინდათ, რომ მილიონები ზღვაში გადაყაროთ, ტყუილათ ფულს ნურავის მისცემთ; გაჩუქება რყენის გამჩუქებელსაც და იმასაც, ვისაც აძლევენ. გამჩუქებელი მხოლოდ იმიტომ აძლევს საჩუქარს, რომ მალე განთავისუფლდეს; რაც შეიძლება მალე მოიშროოს თავიდან მთხოვარი, ხოლო მთხოვარი კი მუდამ თხოვას ეჩვევა, შრომისაღმი ყოველზე სურვილი ეკარგება; იგი ჰკარავს ამნაირათ თავის აღმანიურ ღირსებას, თვით დანხარება მისთვის შეუძლებელია ხდება და უსაკმურაბას ეძლევა. ამნაირათ ლოთობასაც ეჩვევა.

ა. — ბი.

(დასასრული იქნება)

ბ ი ბ ლ ი ა გ რ ა ფ ი ა .

„წაწა,“ წიგნი ჰეობი. შედგენილი არ. ქუთათელაძისაგან. თბილისი 1898 წელი.

თუ საზოგადოთ საყმაწვილო წიგნების და სახელმძღვანელოების წერა ძნელია, არც ასეთი ნაწარმოების შესახებ კრიტიკისა და ბიბლიოგრაფიის წერაა ადვილი საქმე. თეთ საედაგოგო მტყნერება, რომლის პირდაპირ დანიშნულებას მოზარდ თაობის განვებრედი და ზნეობრივი აღზრდა და განვითარება შეადგენს, როდი ეტყემდებარება ერთ რომელსამე განსაზღვრულ მეთოდს, ერთ გადაჭრილ სისტემას. როგორც ყოველგან, აქაც ყოველ მწერალს თავისი მეთოდი აქვს, თავისი განსაკუთრებული იდეით ხელმძღვანელობს. ზოგს თეოლოგია მიიჩნია მოზარდ თაობის წილ-მყვანებელ ვარსკვლავათ, ზოგს ევოლიუციური მეთოდი, ზოგს რა და ზოგს კიდევ რა. ჩვენი ავტორები, თითოეუ მოზარდი თაობის ერთბაშათ, ერთი კალმ-ს მოსმით, გასწორება სურთო, ისე აესებენ თავის წიგნს სხვა და სხვა მასალით და იმას კი არ დავიდევე, თუ ერთი წერილის მოძღვრებას ძირ-ფესვიანათ ანგრევს და ანადკურება მეორე წერილი... ამ გვართ მთელი წიგნი მხოლოდ თავისსავე წინააღმდეგობას წარმოადგენს. ჩვენი საყმაწვილო ლიტერატურა ერთობ ღარიბი და უფერულია. სამწუხაროთ, ერთი წიგნიც კი არ შეგვიძლია ქართულ ენაზე დავასხელოთ, რომელიც მშობულება და ხელმძღვანელობა ყმაწვილს ხელში მისცეს იმ იმედოთ, რომ იქიდან რაიმე სასარგებლო წყენს გამოიწუნის ყმაწვილის ნორჩი გონება... ვინ არის ამაში დამნაშავე? რა თქმა უნდა, ის ორიოდ უანგარო მშრო-

მენი, რომელნიც თავისი შეძლების დაკარგათ გვეწვდიან თავისი ვიგნების ნაწარმოებს და თარეც გვეუბნებიან: „სულით და გულით მოძღვნილი მკირედიც შეწირება“ — არ არიან ამაში დამნაშავე. ამისი მიზეზი უფრო ღრმათ, ჩვენი ცხოვრების პირობებში უნდა ვეძებოთ... ენა, რომელიც მოკლებულია მოქალაქობრივ უფლებას რომლისწაყვანაქციალაში თუ ოჯახში საეადლებულით არ არის მიწნეული რომელზედაც სასამართლოებსა და სხვა დაწესებულებებში არ ლაპარაკებენ, რა თქმა უნდა, დიდ განსაკუდლებშია იმ მხრითაც, რომ ძალა უნებურათ ჰკარავს ბევრ ნიჭიერ მოღვაწესა და მშრომელს. მართალია, იქნება დისტრეციები, პესტალოცები და სხვა მსთანები კი არ მოვევებოდენ, მაგრამ დარწმუნებული ვართ, რომ ბევრი მკოდნე და განათლებული პირი არა ჰკიდებს ხელს საყმაწვილო ლიტერატურას იმ მიზეზით, რომ მის შრომას ბაზარი არა აქვს. რომ კაცმა იშრომოს და იმუშაოს, საჭიროა ის მამოძრავებელი ძალა, რომელსაც შრომის დაფასება ჰქვია. საუბედუროთ, ჩვენში ეს შეუძლებელია.

დაუბრუნდეთ ჩვენ საგანს. ჩვენ ზემოთ აღწინშნით ის „წინააღმდეგობათა წინააღმდეგობა,“ რომელიც არსებობს ხოლომე საზოგადოთ ჩვენ საყმაწვილო ლიტერატურაში და კერძოთ სახელმძღვანელოებში. სიამოვნებით უნდა აღწინშნოთ, რომ ბნ არა. ქუთათელაძეს მართლაც რომ ჩინებულათ დაუბრეცია თავი იმ საზოგადო სენიდან. ამ მხრით მისი ჩინებული შრომა ერთთ ერთია და დიდ განძათაც უნდა ჩათვალოს ჩვენ ღარიბ ლიტერატურაში, ავტორს მართლაც რომ დაკვირვებით და საქმის ცოდნით შეუტრავებია ამ წიგნის მასალა. მხოლოდ, სამწუხაროთ, ამასვე ვერ ვიტყვით თვით წიგნში ამ მასალის განაწილებამზე: აქ ერთათ არეულ-დარეულია პოეზია, პროზა და ის ტენდენციურათ შედგენილი ისტორიული წერილები, რომელიც ერთობ ბევრია წიგნში და რომელნიც მხოლოდ მშრალ ქრონოლოგას წარმოაციდგენენ. ჩვენ თანახმა ვართ, რომ ერთფერობა საყმაწვილო წიგნში თემოსანებრებელიც არის და მავნებელიც ყმაწვილისათვის, მაგრამ, საყმაწვილო წიგნების შედგენის დროს, ავტორს ყველანაშე უწინ სახეში უნდა ჰქონდეს პედაგოგიური თანდათანობა; ერთ წუთშიც არ უნდა ავიწყდებოდეს თვით ბავშვის ფსიხოლოგია. ამ მხრით ჩვენი პედაგოგი იმ მებაღეს გეგონებს, რომელსაც მართლაც ჩინებული და სასარგებლო მტყნარებები შეუტრება, მაგრამ თვით ბაღში ვერ გაუნაწილებია: ერთმანეთში აურეც-დაურეცია ნაზი ვარდი და დიდი კაკლის ხე, რათ ერთობა კულე შობაზეკიდობას ახდენს მნახელებზე. აი მინუშიც: წიგნი იწყება პაწია ლექსით

„კახეთს“, რომელიც პაწია მკითხველს უძველეს ალუძრავს გულში სიყვარულს კახეთისადმი. პოეზიის ცხოველყოფილი ძალით ალფრთხიანებული მკითხველს ალტაცებით გაიძახის:

იფგანსარ, ტუბილა გასეთო, დიო ჯაზნის ჯაღაო, ირქო იაღაღჯედა, იერისპირკუხე ჩაღაო!..

მაგრამ იგი ჯერ ვერც კი გამოჩვენებულა პოეტური ალტაცებიდან, რომ ძალა უნებურათ იძულებული ხდება ძირს, ცოდვილ ქვეყანაზე დაეშვას და ისტორიის უფსკრულში ჩაიყურაქუმილაოს, რადგანც იქვე, წიგნის პირველ გვერდზე, დახვდება „სიონის“ თავისი ქარიშხლიანი წარსულით. ემიგრაცია, რომ ჩვენ არაფერი გვაქვს საყმაწვილო წარგნებში მეცნიერული წერტილისა და პოეზიის ერთმანეთში არევის წინააღმდეგ, მაგრამ ეს მეცნიერული წერილები ისეთი ერთი უნდა იყოს დაწერილი, რომ ყმაწვილს გული არ აუტკოვდეს მის წაკითხვაზე. „სიონი“ და სხვა მისთანა ისტორიული მიწუშები კი მშრალ, უსულოსა და უხორცოა ქრონოლოგიას წარმოადგენენ, რაც ისე ჭირივით ეჯავრებათ ბავშვებს.

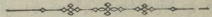
მაგრამ ეს მცირე ნაკლი რათ უნდა ჩაითვალოს ამ წიგნის დიად ღირსებასთან. ჩვენ, არა თუ ჩვენ ღირს ლიტერატურაში, რუსულ საყმაწვილო ლიტერატურაშიაც, იშვიათათ შეგვხვედრია წიგნი, რომელშიაც ასე ხელოვნურათ, ასე მარტივსა და ცოცხალი, მკაფიო ენით იყოს აწერილი ესა თუ ის საგანი. რომელი საგანი, რომელი მცენარე თუ ცხოველი გინდათ, რომ გასაკვირველი ხელოვნებით არ იყოს ზე აწერილი. არც ერთი გეტყვარტული მეცნიერულად სიტყვა, არც მშრალი აკადემიური კილო! რა დიდი სიამოვნებით ამოეწერდით აქვე ამ წიგნიდან მიწუშებს ჩვენი მოსაზრების დასამტკიცებლათ; მაგრამ ადგილი ნებას არ გვაძლევს და იძულებული ვხდებით მხოლოდ ზოგიერთ მათგანზე მიუთითოთ თვით მკითხველს. წაიკითხეთ პატარ-პატარა სიტყვები: მესკია, კოდლა, მწყერი, აფიოგი, ყანა, ლამი, სპილო, ირემი და სხვა... თქვენ ვაათავეთ კითხვა, შეეცეთ წიგნი, მაგრამ დიდ ხანს თვალწინ გიღვასთ წაიკითხული ფრინველისა თუ ცხოველის სურათი. ყოველი ეს ისეთი ხელოვნებით, ისეთი მკაფიო და ცოცხალი ენით არის აწერილი, რომ მიოდან გადმომჩქეფარე ნაკადულსავით ხვდება ყმაწვილის გულს, ზფხულის ნახ ნიავსავით ხელიტინებს და ვალერსება მის ნახსა და ნორჩ გონებას და წაუშლელ კვალსაც ტოვებს იქ..

ხოლო ჩვენი ბიბლიოგრაფიული შენიშვნა არ იქნება სრული, თუ აქვე არ აღწინაშეით ის საზოგადო სენი, რაც საზოგადოთ ჩვენი ლიტერატურისა ღ

კერძოთ საყმაწვილო ლიტერატურის ნიშნავლიც თვისებს შეადგენს. ამ წიგნში, რაგორც ზემოთაც მოვიხსენეთ, მოთავსებულია ისტორიული და გეოგრაფიული ცნობები ამა თუ იმ ქალაქებზე, ციხეებზე და შესანიშნავ — დაბა-სოფლებზე. აქედით თუ გნებავთ „ქუთაისი“. აქ (გვერდი 31) ავტორს მოთხრობილი აქვს ქუთაისის გეოგრაფიული მდებარეობა, სიღამაზე; მოთხრობილია თუ როდის და ვის აუშენებია ეს ქალაქი. აწერილია ისტორიის შეუღებელი ხელით შემუსვრილი ბაგრატის ტაძარი, მისი ნანგრევები. მაგრამ ავტორი ერთი სიტყვითაც არ აგვიწერს დღევანდელ ქუთაისს, მის ეკონომიურ და სოციალურ ფიზიონომიას; ერთი სიტყვითაც კი არ გვეუბნება თუ რითია დღეს შესანიშნავი ქუთაისი; რითი ცხოვრობს, რას აკეთებენ? არსებობს თუ არა იქ ეპრობა, აღებამიკეობა და სხვა.. საზოგადოთ ჩვენი ავტორები და მათთან ერთათ ბ. ქუთათელაძე, ერთი სიტყვითაც კი არ აცნობენ ახალთაობას თვით თანამედროვე ცხოვრებას, თითქო იგი არც კი არსებობდეს, თითქო ჩვენ ერს უკვე დაემთავრებინოს ქვეყნური ცხოვრება და მხოლოდ წარსულის მოგონებით უნდა ვავტოვო.

ამ საზოგადო ნაკლის მიუხედავთ, სიამოვნებით ეცებებით პატივცემული ავტორის უნაგარო შრომას და ვისურვებთ, რომ ამ წიგნს ყოველ ქართველის ოჯახში მოგვაგებინოს ბინა.

ვარძია.

დედათა კითხვა.

(ბ. ე. ვაშაძის წერილის გამო)

(დასასრული)

3. დედათა კითხვა და თანამედროვე ცხოვრება.

რამ მიზეზია, რომ დღევანდელადის ჩვენში ბლომათ არიან პირდაპირ ევლური შეხედულობის მექონნი დედათა კითხვის შესახებ, თუქცა თითოეულ ჩვენგანს ცოტათდენი ფსიხოლოგიის ცოდნაც აქვს, ფიზიოლოგიისაც, ცოტათ თუ ზგერათ განვითარებაც sensibilitე-ც ერთი მიზეზთავანი იმაში მდგომარეობს, რომ ჩვენი ქალღმის მოძღვარნი, ცა საზოგადოებრივ სოციალურ კითხვებს არ ექნენ, ხელმძღვანელობენ პარადი შეხედულობით და იღვრლებით. თუქვით მაგალითათ ერის მშვიდით ოჯახში ცხოვრება მოწონს: ლამაზი ცოდვი, იზღენათ განათლებული, რომ შეეძლოს поддержать разговор, აღერსიანი მიძღვები, დინჯი, ხმა ნარნარი, ტან წე

რწმენტი, თავდარიკიანი, ქარის და შვილის მოყვარული, ჯარასათი მუდამ ოჯახში მოტრიალულ — საქართველოსათვის იდეალი ჰქონდეს კაცს, რომ მან დედათა კითხვა გადაწყვეტოს მართა თავისთვის კი არა, თქვენ არ მომიკვდეთ; თავის იდეალს და შეხედულებას ის აზრის ყველას, როგორც თანამედროვე მეცნიერების დასკვნას. ახლა წარმოადგინეთ ისეთი ვერი, რომელმაც თვისი შესავალი გულისთვის იპოვა მონახა ქართველ ქალებთა შორის; ან იშოვნა, მარა შემდეგ მოტყუებული დარჩა. მორჩა და გათავდა. თუ ჩვენ დაპრეტებულ რაინდს ცოტა რამ ესმის ფიზიოლოგიის ან ანატომიის, ის წონის და ზომავს ქალის ტენის, მის ფიზიოლოგიურ პროცესებს და შემდეგ მეცნიერული გამოკვლევისა ხმა მალა დალაღებს: დახედეთ, თუ რა განსხვავებაა მამა კაცსა და დედაკაცს შორის. სად ქალს ტენი, სად კაცს; არა, მეცნიერება ქალის საქმე არ არის, ისინი რომ გონებით საღი ყოფილიყვნენ, ამ მდგომარეობაშიაც არ იქნებოდნენ. ჩვენი ქვეყანა, ბატონებო, ამერიკა არ არის, ³⁾ თუ იქ დედაკაცები რაღაც უფლებებს იზიარებდნენ, ეს ჩვენ სრულიად არ შეეგებება; იქ ქალებს გამამაყებდა უნდათ, ეს ჩვენ არ გვაჯობებს. ეს გზა მოლოპული გზაა; თუ ჩვენი ქალები სხვებს აძევენ, ეს ღალატია საშობლოსი, მამულის, ოჯახის. პირველ შეხედვით მსმენელს ასეთი იერემიად ჰხიბლავს; გგონიათ, რომ თქვენ ველაპარაკებთ დაკვირვებული, ჩვენი თანამედროვე ცხოვრების მცოდნე პირი და მისი პროგრამა ზედ გამაოქრობია ჩვენ ცხოვრებაზე, მარა შეჩვეული იმ აზრს, რომ საქართველო დედამ წაზე არის და არა სხვა პლანეტაზე, დარწმუნებული, რომ ჩვენი ცხოვრება ათას გჯარათ ვადამაჟული დანარჩენ კაცობრიობის ცხოვრებასთან უნებლიეთ ეკონომიკით თავს: ნუ თუ მართლა ქართველ ქალს საერთო არა აქვს არც ამერიკულ და არც ევროპას ქალთა მისწრაფებასთან? ნუ თუ ისტორიამ ქართველ ქალს ისეთი რამ არაგუნა, რაც სხვას არ რგებია და რაც სხვა ქალს უნდა, ის ქართველი ქალითვის არც შესაუვრია, არც სასურველი? ან და თუ ეს მართლა ასეა, რა არის ამის მიზეზი? სად არიან ასეთი საარაკო მოვლენის პირობები? აქტიულებით კითხვებს და უცხადთ რწმუნებდით, რომ ერთთა ერთი მიზეზი აქ არის ჩვენ მოძღვართა იკვე ერთადი შეხედულება, ვადამაჟული ძველი პატრიარქალური ცხოვრებიდან; ხედავთ რომ ჩვენი მასწავლებელნი ხელმძღვანელობენ იმ მცნებით, რომელიც შევეფერება და ჩვენ პატრიარქალურ, დღეს უკვე დაშქრალ,

ცხოვრებას. ჩვენ სრულიად დარწმუნებულნი ვართ, რომ უმეტესობა ამ გულ კეთილ პირთა რასაც კი ლაპარაკობენ, ლაპარაკობენ გულწრფელათ და არა თვალთმაქცობით. მათ ისე რწმენთ თავისი მოძღვრების კეშმარტება, როგორც რწმენდა ლუარსაბს, როცა იგი დათოს არწმუნებდა: შენ ჩემო დათო კვიანი ბიჭი ხარ; ხმა დადის, რომ ბატონ-ყმობა უნდა ვადავარდეს, შენ რასაკვირველია ამას არ დაიჯერებ, ან კი რა დასაჯერებელია ყმამ უბატონოთ იცხოვროს, ბატონმა ვყვით, თქვენ შეილები ხართ, ჩვენ მამები. ასე ქადაგებდა ლუარსაბი ერთ დროს და ღრმით დარწმუნებული იყო, რომ მისი მოძღვრება საუკეთესო იყო; ასე წარმოადგინეთ, ეს დაუეიწყარი პირი ხანდახან ფიზიოლოგიასაც მიმართავდა ზოლმე. მისი აზრით გლების და თავდას სისხლი სულ სხვა და სხვა უნდა ყოფილიყო. აი ვითომ და ის თანამედროვე მეცნიერება, რომლითაც ხელმძღვანელობენ ჩვენი მასწავლებელნი და მათ შორის, ბ-ნი ვაშაიძეც, დღევანდელი ცხოვრება და თანამედროვე მეცნიერება კი სულ სხვას ელაპარაკება ქართველ ქალებს. უწინარეს ყოვლისა ქართველი ქალი ხედავს, რომ ჩვენში დედათა კითხვა იყო, არი და იქნება ისეთივე ხასიათისა, როგორც სხვაგან; ეს საზოგადოებრივი, სოციალური კითხვაა; ნიადავი ამ კითხვისა იმალება ჯერ ეკონომიურ და მერე სხვა უფლებებისათვის ბრძოლაში; თუ ქართველი ქალი რამეს ჩამორჩენია ქართველ კაცს, ეს გარენის უთანაბრობის ბრალი კი არ ვხვალავს, პირ იქით ეს უთანაბრობა ჩვენი საზოგადოებრივი მდგომარეობის ბრალია. თუ ჩვენი ქვეყანა ამერიკა და ევროპა არ არის, ეს სრულიადაც იმას არ ნიშნავს, რომ ჩვენი დღევანდელი ცხოვრების პირობანი ისევე პატრიარქალური დარწმუნებულისა. აეთა არი თუ კარავთ, ჩქარა თუ ნელა, ეს პირობანი იცვლებიან და უახლოვდებიან იმ პირობებს, რომლებშიც იმყოფებიან ქალები განათლებულ ქვეყნებში. რა გვარი არიან ეს პირობები? ჩვენ უკვე მოგახსენეთ ამაზე პასუხი: ქალი დღეს გვერდს უღვია მამაკაცს ეკონომიურ ბრძოლაში. ამ ბრძოლამ უნდა მოსასოს უძარიოთადესი უთანასწორობა. ამისათვის საჭიროა სრულიად შეიცვალოს სხვა და შინაპრის დღევანდელი საზოგადოებისა. რა კი პირობები ჩვენი ცხოვრებისა დღით დღე ასეთივე ხდებიან, ჩვენი იმე ვგზას ვადგებით, ისეთისევე პროგრამის მიმდევარა უნდა ვაფხედეთ, რომელიც უფრო შევეფერება შეცვლილ ცხოვრებას. პატრიარქალური ცხოვრებას მცნებები ჩვენ არ გვარჩავია.

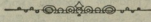
³⁾ ჩვენი ქვეყანა, რომ ამერიკა არ არის, ეს მიზეზად ნ. პლეხანოვი აქვსა ქართველ ქალებს.

ეკონომიურათ დაცემული ოჯახი აღადგინეთა, ბრძანებს ბ. ვაშაიძე. რითი? ოჯახში იტრიალეთა!

ამას ქადგებს ბ. ვაშაკიძე სწორეთ იმ დროს, როცა ახალი ცხოვრების გრიგოლმა ჩალსავეით აფუშ-დაფუშ-მა ჩენნი ძველი ცხოვრების შენობა; როცა ნატუ-რალური მეთრინობა მიქრა, როცა მსოფლიო ბაზარ-მა მგზათ ჩაგვიდა თვისი ძლიერი ხელი; როცა უმეტესი ნაწილი ქართველ საზოგადოებისა გრძნობს, რომ ვიღაც მას ხელიდან აქვს სარჩო-საბადებელს, ცხოვრება დღითი დღე მწილდება; როცა მეშა ხა-ლხს, განურჩევლათ ქალისა და კაცისა, ხან რქით ერეკება იგი, ხან აქეთ, 1) როცა ჩვენი თავაღ-აზ-ნაურობა პროლეტარიატის რაზმში ვადაღის 2) რო-ცა ჩვენი გოტხ-კაცობა ათასობით ტოვებს სოფელს და რუსეთის ქალაქებშიაც კი ეცებს სამეშაოს, რო-ცა ჩვენი ახალგაზღვარა ბიუროკრატიის უღელში გა-ბმულა, 3) იმის მაგვრათ რომ ბ. ვაშაკიძემ გამოა-რკვიოს მიზნუბები ჩვენი დღევანდელი არა სანატრ-ლი მდგომარეობისა, გვიჩვენოს სად არი ხსნა და გზა, უმთავრესი ძარღვი ჩვენი ცხოვრების მიმდინარეო-ბისა, საზოგადოებრივი იდეალი, შესაფერი ახალი ცხოვრებისა, და გაიხსნოს უმისოთაც მოღუნებული ძალ-ღონე ჩვენი საზოგადოებისა, ის სადღენო მასა-ლებით გვიმასპინძლებს: ოჯახი აღადგინეთ, ზნეო-ბა განასტკაცეთო. უპირველესათ ოჯახში იხადებთან მორალური და სოციალური თვისებანი, რომელნიც ბოლოს ხდებიან თვით საზოგადოების და სახელ-მწიფოს საფუძელათო. ნუ თუ, ბ. ვაშაკიძე? ნუ თუ თანამედროვე ზნეობას ასახროებს მარტო ოჯახის ინტერესები? ნუ თუ კერასთან აღმო-ცნდა და გაიზარდა ამ უკანასკნელ ოცდა ათი წლის განმავლობაში ქართველი ერის თვითცო-ბიერება? ოჯახიდან გამოიტანეს მესამოცე წლები მორღაწეობა თვისი საკაცობრივი იდეალები? რა-ტომ უნდა ასპეტაკოს ქართველმა ქალმა ზნე-ობა მარტო ოჯახში? თუ ზნეობა არი გამოხა-ტულება საზოგადოებისა, ერის წევრთა შორის ურთი-ერთობრივი დამოკიდებულებისა, თუ კი ეს დამო-კიდებულება ცხოვრების ყოველ კუთხეში არსებობს; რატომ ყოველგან არ უნდა ჰქონდეს ქართველ ქალს

ადგილი თავის ზნეობის ვარჯიშისა, გამოიერებინს და განსტუკებისა? ეინ მოკეთ თქვენი ნება ქალის ზნე-ობას ფარგალი შემოაღლით, პატრიარქალური ცხო-ვრების ჩარჩოებში ჩასვთ? ამას არ ამართლებს არც ჩვენი დღევანდელი ცხოვრება, არც ჩვენი ერო-ვნული ინტერესები, არც საზოგადო საკაცობრივი იდეალი. საზოგადოათ თქვენი მოძღვრებას სრულიად უარ ჰყოფს მეფილი ისტორია. მაშ შორს, შორს ჩვენიგან თქვენითანა მოძღვარი!

ოღ—და.

ფ ა ტ მ ა .

ითქმის ხუთი წლის განმავლობაში თავის ეზოს არ გაცილებია თომა. ვათენდებოდა თუ არა გამოვიდოდა აივანზე და საღამომდი სულ იქ იჯდა; იშვიათათ შევიდოდა ხოლმე სახლში სადილობას დროსაც კი. როცა დაღამდებოდა და ცაზე მთვარე-ვიცქელავები გამოაკაშკაშდებოდენ, მხოლოთ მაშინ წამოდებოდა, ჩავიჯოდა ეზოში და წყნარი ნაბიჯით მოჰყებოდა ბოლითის ცემას. ხან უტკბათ შედგებოდა, თთქო თელი მოჰკრა ვისმეო, ზე გაჰყურებდა შორს, ძალიან შორს... ნაშუალამდე ავიდოდა კიბეზე და ფეხ-აქრეფით მიმართავდა თავის ოთახს.

ხუთი წელიწადი ისე გაატარა თომამ, რომ ბე-გრჯელ თითო კვირაც გასულა და იმას დედისთვის ხმა არ გაუცია. ერთათ ერთი შვილის შემყურე დედი-სთვის ეს ტანჯვა ენით გამოუტყმელი იყო! ან კი რაზე უნდა ელაპარკანა თომას! სადა სცალოდა სა-ლაპარაკოთ, როდესაც ყოველთვის და ყოველგან თვალწინ უდგა წარსულის სახარელი სურათი, რა-მელიც აწყუო-მომავალს ჯოჯოხეთათ უტყვედა საწ-ყალ ყმაწვილ კაცს, დიხს ყმაწვილს! ოცდა ხუთი წლისა იყო თომა, ხუთი წლის წინათ ყველასათვის საყვარელი, შეგნიერი, მზიარული, გონება მახვილი, მკვერ-მეტყველო, მაგრამ დღეს სრულიად დაბნეა-ბული, დაღუმებულო...

ბევრი ღამეები მდღლარე ცრემლის ფრქვევით გაუტარებია თომას დედას. პირველ ხანებში, როდესაც სიცოცხლით სავსე და აღფრთოვანებული ცხო-ვრება ასე მდღუმარებათ და არარაობათ შეეცვალა თო-მას, საბრალო დედაცაი კინაღამ გავიქდა; სად არ წაიყენა თავისი ერთათ-ერთი მემკვიდრე, რა საშუა-ლებას არ მიმართა იმის გამოსაბრუნებლათ, მაგრამ ყოველივე იმდა ამაო შეიქნა. „საწყალი ყმაწვილი, რა უბრალო მიზნით გაუბედურდა! ეინ იფიქრებდა, რომ ამოდენა სიმდიდრის პატრონს და მასთან ყოე

1) თუ არ გვერათ ბ. ვაშაკიძე, რომ ამ უნებურ მოძრაობაში უკვე ქართველი ჭაღიგ ჩაწვიდა, მაშინ ინე-ბეთ განიხტეღანს გამოხრჩხანება, მიიან-მოიანრეთ პათოპი, ფოთი, თვიღისი, ქუთათისი და ურდიგეს დაინახვთ სა-მუშაგნის მიჰეპან ქართველ ჭაღს. მარს შეიძლება ასეთი ჭაღი თქვენი ჭაღათ არც კი მიგანნათ და მსზე დაზანვიც არს დიხს?! მაშინ სულ სეგასა...

2) ისილე ამის შესახებ წერდილი ბ. მაიაშვილის მოამბეში.

3) ისილე წერდილი ბ. ვაშაკიძის, მოამბე XI, 1897 წ.

ლით სრულს, ასეთი უბედური ბოლო ექნებოდაო“
—ამობდა ყველა. მართლაც, ეინ იტიკრებდა, რომ ტრალ-ამხანაგებში ჩრეულ თომას ასე დაბეჩავებულს ნახედენ...

—ოჰ! წყეული იყოს ის ღღე, როდესაც თომამ ის ნახა,—გაითიკრებდა ხოლმე გულ ჩათუტქლით დედა,—რომ შემძლოს, ჩემი ხელით ამოვთხროს იმის საფლავს და ყვე-ყორანს მიეცემ იმის ძელებს... მარა რა იმის ბრალია? იმასაც ზომ უყარდა და აკი ამ სიყვარულის მსგებრალიც შემიძნა...“

თომა მხოლოთ მაშინ ერკვეოდა ღრმა ფეკრიდან, როცა მწყემსები ეზოში ნახის შემორკედენ. ყველა პირუტყვი თაგ-თავის ფარხისკენ მიეშურებოდა, იმხორა საშინელი ზღაღი—პეტელი, ძაღლები ის წუწუწური, ბატების სისინ-ყატყატი და თანაც ქათმების ფრთათა ფრთხილი. ყველა მიიჩქარადა სალამურ ბინისაკენ. ყველა აპას გაშტერებით შეჭყურებდა ხოლმე თომა, მერე თავს გააქნევიდა, ერთს მიძემით ამოიხიზებდა და წაოადებოდა. საშინელი იყო ეს წაში თომასთვის! ყოველივე წარსული თვალ წინ ენატებოდა ისე ცხადთ, რცე ნამდელით, თითქო ახლა ხდებდა ყველაფერიო. მაშინაც ასე ბინდი იყო, ასე შემორკეტეს საქონელი, ასე ისმოდა მათი ქრამუღო... რა მწყევეც ეს მოგონება თომასათვის!..

—აჰ, გაიოლა კიშკრის კარი; მწყემსებმა ჩეუღუენ-ბრივით მოხორციეს საქონელი. თომა შეჭყურებს ამ სურათს, შეჭყურებს და ჩაგა დნლი მკერდი ძაღზე უღელავს, უსიკაცხოლო მიმქრალ თვალღებს ცეცხლივით აბრიალებს... კარგა ხან იყო ასე გაშტერებული თომა, შემდეგ, როცა ყველაფერი თვალთავან მიეფარა, ჩხირივით გამხმარი ხელები ქოჩორში წაიფელა და სასოწარკვეთილებით წამოიძახა:

—ღმერთო! როდის დასრულდება ეს ოხერი სიკოცხლე?! ამ სიტყვასთან უმიძლო ჩაქინა ხელი და ზანტათ ჩაედა კიბზე. ათი ნახიჯის ვადად-გმაც ვერ მოასწორო თომამ, რო საშინელია ქრუნტელმა დაუარა მთელ ტანში და უფინისათაც სიკოცხლის ნიშან-წყალს მოკრებული სხეული ქვის ქანადკებასავით გაუჩერა: სწორეთ იმის კიშკრის ძახობელით, მეზობლის ეზოში, ვიღაცის მადლიანმა ხელმა ჩამოქრა ქიანურის სიმებს და მასთან გაისმა შეენიერი ხმა ქალისა:

„კამარ, ბუღბუღო, ნუ შემოამკენესი, წარსულ დღეებს ნუ მოამგანებ!“

—ის არის, ის!...—წამოაღლოლულა თომამ და გულ წასული დედა მიწაზე.

—დედა, გფეციები, რომ მართლა გეფეგონე, სწორეთ იმის ხმა იყო, ისე მწყობრი, ისე შეენიერი... და თუ გინდა, რო შენმა თომამ რამდენსამე ხანს მაინც იკოცხლოს, ერთხელ კიდევ გამავრანე ის ხმა, თუ გინდ ძვირათ დაგოჯდეს!...—ეუბნებოდა სიტხით გათანაგული თომა თვალკრემლიან დედას მგორ დღეს.

იმ საღამოსვე ავთამყოფის ოთახში შემოიკიანეს მოხუცი მექიანურე სპარსელი, რომელსაც თექემეტ ჩეიდმეტი წლის ქალიშვილიც თან ახლდა. საცოდა-

ეებს ნახეერთ შიშველი ტანი მოუჩანდათ, დაგლეჯილ-დაულოცილი ფეხსაცმელიც, რომელიც სხვა და სხვა კალისკან იყო შემდგარი, ძლიეს აპარდებოდათ ფეხებზე. მექიანურემ ცნობის მოყვარებით გადახედა ძვალ-ტყავით ქვეულ ყმაწვილ კაცს, როგორაც უწოდებოდათ ჩამოჯდა სკამზე და გულ მოადინეთ გაშინჯა სიმები—ერთი მგორეს ეწყობრებათ იუ არაო.

თომამ სიტხისაგან გენედილი თვალები გახიზილა, გულსკლავით ამოიკენესა და ზიზლით მიამტერა მექიანურის სკამთან ავსებულ ქალს, რომელიც გოაკებული შეჭყურებდა პირდაპირ კედელზე ჩამოკიდებულ ღილ სარკეს და უწნით ჩამოწეწილ თმებს მოუთრინებოდა ისწორებდა.

„ნეტუი არ დამენახა!—გაითიქრა თომამ და ისევ დახუტა თვალები.

— იმღეროს, იმღეროს!—უგეგურათ წამოიღო-პარაკა ავთამყოფად და თავი კედლისკენ მიპარუნა.

მოხუცმა საოკარი ხელოვნებით აამყვინსარა სიმები და ამ გულ წარმტაც წკრიასლს უტედავი გრძობით შეეწნა და შეეგვიხა კაცთა აპარქოლი, ნარნარი და ტბილი ხმა ახალგაზდა, სიკოცხლით სასვე ქალისა..

უტარედა მოხუცი მექიანურე, მღეროდა ქალი, ხოლო ბალიშებში თაე ჩარკული თომა საცოდავით ქეითინებდა..

—შვილი, შვილი თომა, რათ ტირი გენაცვალოს დედა? აკი შენ თითონ მოისურე!...—ჩაქითხა გულო-ჩათუტქლით დედამ თომას; მარა მავიერი პასხი ვერ მიიღო.

—ევი ჩემ მოხუცებამ!...—ჩაიღუღუნა საწყალმა დედამ და ხელით რალაც ანიშნა მექიანურეს, რომელმაც ერთი ხელოვნურათ გაუსე-გამოუსეა თითები სიმებს და უტერათ შეწყვიტა მათი საამო წკრიალი.

—კიდევ!—წამოიძახა თომამ და საჩქაროთ ვადმოიხედა მექიანურისკენ, თითქო ეჭვი შეეპარა, იქნებ წაიღენ კიდეცა და მე კი ვერაფერი გეფეგეო... გადმოიხედა და როგორღაც სხენაირათ მიამტერა მომღერალ ქალს.

„არა, სრულიდაც არა ჰკავს!—გაითიქრა თომამ,—მარა შეენიერება კი არის... ის დაბალი იყო, ეს კი მაღალი, ახლავანია, ის თეთრი იყო, ეს შეეგერეშანი, ნამდელი ალმოსავლეთის შვილია, რა თვალები აქეს! თითქო მთელი ზღვა დედას ამის თვალებში! რანიართ შეენის, როცა ბროლოვით თეთრი, სწორათ ჩამწყრივებული კბილები მოუჩანს აღისფერ ტუტებ შუა! ვითომ, არ დამთანხმებდა?.. ეინ იცის, იქნება ვაზხოვილიც არის!...—ფიქრობდა თომა და თვალს ველარ აშობრებდა შეენიერი ხმით მომღერალ ქალს.

კანდუკიო.

(დასასრული იქნება)

წერილი რედაქციის მიმართ.

ქ-ნო რედაქტორო!

3 კალის № 11-ში, წავიკითხე თქვენი თანამშრომლის ბ. ნ. ჟორდანიას შენიშვნის სათაური — „შუტი სინათლე!“, რომელშიც პატრიევტოული ავტორი სამართლიანად წესს და უსუსვედურებს 4 მარტს მომხდარ ჭაბრთელთა განმტ. ამხანაგებს“ საზოგადო კრებას იმის კათა, რომ ორმოცე იქ დაშორებული არა-წევრთ უდაცრათ, წინ-დაუსვლავით მოკუმურ და თხოვა დაწასიდან გასულიყვენ.

ამ შენიშვნაში ბ. ნ. ჟორდანიას, სსკათა შორის, ამბობს: „თავის სინუშით და „პალიდიო“ შრესის წარმომადგენელთა განდევნა დაკანონდა და სინათლისაგან სინათლეში გაქრევა დადასტურება უყდა იქ დაშორებული წევრებს, გარდა ორმოცე შირისა; ამასთან ავტორი სსოლიოში უმბტებს: „აქ საჭიროთ მიგეგნინა მოვიყვანოთ იქ დამსწრეთა სია, რომელშიც გამაგრობათათა ერთთ ყარაულს მიმართეს“ და სს. და შუმივე ამ სიაში სსკათა შორის შევა გარ მოსსრულიად, როგორც ამ პირთაგანი, რომელთაც უარსულს მიმართეს“ და შრესის წარმომადგენელნი დაწასიდან გარეთ განდევნეს.

უნდა მოვასხსნოთ, რომ ჩემ შესახებ ეს ცოტა ასე არ იყო.

პატრიევტოულ ნ. ჟორდანიას რომ მსოფლიო ეთქვა: იქ დაშორებით გამაგრობისაგან შრესის წარმომადგენელთა განდევნა „დღემილით“ დაკანონესო, ჩვენ ამას ბეჭდვით თავის გამართლებას არ შეგუდგებოდათ; შირს, რაი იგი უმბტებს: არა წევრთა განდევნისათვის „ყარაულს მიმართის“, აქ გი თავის მართლებას საჭიროთ მიგეგნინა, რადგან ავტორის მხრივ ასეთი თქმა, კერძოთ ჩემ შესახებ სსტოგობათ და გადაჭარბებათ მიმხინდა.

ჩემი აზრით, კრებაზე პასის დროს ზოგიერთ წევრთამიერ „დღემილი“ იმის მომამსწრეებელი არ არის, რომ ვინც „სდღემი“ იგი უჭებლათ თანხმად ამ აზრის, რომელიც წარმოითქმება პასის დროს.

საზოგადო კრების განონი ასეთია: ერთი-ორი ილმანარეებს, დანარჩენნი თავის თანხმობას ანუ უთა.

სხმობას კენჭის საშუალებით გამოაცხადებენ სილმე. აქვან ცხადია, რომ სსტეებულ კრებაზე ვისცხ სურდა, მკალებით, ნამდვილი ჩემი აზრი შუტიერო იმის შესახებ — მსურს თუ არა არა-წევრთა განდევნა კრებიდან, შირდმან რამ ჩემთვის ეგობისა, უფრო სიმართლეს შეიტყოდათ. თავის ტურნაში რომ კაცმა გადაწვიტოს — ეს თანხმება, ის არაო, შუტიებლათ შედგომილ დასვენებას დააქვან. ამის გარდა, უყდა დაშორებული წევრთ დიდი სურვილიც რომ ქპინდეთ ერთსა და იმავე სტანსე თითოეულათ ღამნარეგას, მკონია არც ერთი თავმჯდომარე ნებას არ დართეს უყვალს: ყოველ შემთხვევაში სსქე ასე დაბოლოებებს: რამდენიმე შირი ილმანარეებს, დანარჩენებმა

ნებს უნებლიეთ უნდა მსოფლიო მოისმინონ პასს.

თუ პატრიევტოული ბ. ნ. ჟორდანიას მანც და მანც დაიციენებს და ჩაკეითებს, რა მიხეზია ამ ორსამ შირთან ერთათ თქვენც არ წამოდეგით და შრესის წარმომადგენელთა განდევნის შესახებ შროტესტი არ გამოცხადებოთ, გულ ახლით ვუშასხებთ: შროტესტის გამოცხადების სურვილით გი მოქდა, შირს, რაი თავმჯდომარე გატტორბოულათ გამოაცხადა: „უგერა ღამნარეა საჭირო არ არის, კრებას დაუსურვ, თუ არა-წევრნი დაწასიდან არ გუქვონ“, მაშინ ვარნავე „დღემილი“, რადგან სსმი წლის წურვილი შქონდა „ამხანაგობის“ საქეთა მიმდინარეობის ვითარების შეტობისას.

რომ მანც შეჭეს ვარნავე დაგეგმეს ბ. ნ. ჟორდანიას იმის შესახებ, რომ შე, მსთან ერთათ, სრული წინადადება გიყავ ამ კრებიდან შრესის წარმომადგენელთა განდევნისა, დაგასაქულე მოქვინათ იქ შირი, რომელთაც შე შირადით გამოუგსსადე განდევნის ჩემ-მიერ არა-თანგეგმონობა და შეგნოველ ამ ამის გამო ჩემი შექსებს. ეს შირნი ვასლავან: 1) ბ. ალ. ეფთმიქ, 2) ბ. გ. ბერკლავილი. 3) ჩემთვის უფროამ უმწვივლი კაცი, 4) იქ დაშორებული ბ. ნ. ჟორდანიას და 5) ერთი ჩემთვის უფრონი შირი, რომელიც, როგორც შენე შეგეტყვეა, გეგნინდა თვით ჩვენნი გამიცხადებო, შენიშვნის ავტორი ბ. ნ. ჟორდანიას. „)

ალ. მიჩინაშვილი.

ამ ნომერში ნახშიარი საჭიროა უცხო სიტყვების ახსნა

დაცნობი — ვაკამოფობის შეტუზა; დისკოპლინა — წესის დაცვა; ეფექტი — შთანაგულიება; ევოლიუცია — განვითარება; თეოლოგია — ღვთის შეტყველება; პალიოლიტური — დროებითი; სტრუქტურა — წყობილება; უტობა — განსწორებელი მოსწრება; ფილანტროპია — ქველმოქმედება; შოეინიზმი — ამიანობის შორტფილიება; ხალის — არე-ღარეა.

შეხვედრის შესწორება.

კასულ ნომერში მოთავსებულ „ბიბლიოგრაფიის“ შუმიველი შედგამა შეგებარა: დაბეჭდილია „ს-ნმა რალიმა კალითქვა „მოამსეშევი“, უნდა იყოს „ს-ნმა ნალმა გამოთქვა მოამსეშევი“.

*, სიამოვნებით გვითხვობს ბ. ალ. მიჩინაშვილის წერილის, შირს იმის ეთ გერ დაგვითანხმებო რომ განქმება თანხმობის ნიშანი არ იალს, სილეთ მისე გროს ღამნარე გი შე სრულით არ გამოცხობან; თუ სმა მ დღეა ღამნარე გეწარმოდათ, რატომ კენჭი არ მოიანიხოვეთ საღვთო კითხვის გადასწვეტით? თვარა მეუე ტულში მდურდა, ყმანო პანი მითისწროთ — ვერსფერი საბუთია. ნ. ქ.

რედაქტორ გამოცემული ან. თ. წერეთლისა.